

## Аналітичний звіт щодо ВПО у Львівській області, зокрема, їхнього соціально-економічного становища

### Зміст

<b>Вступ</b>	2
<b>Методологія дослідження.</b>	3
<b>Розділ 1. Загальна інформація</b>	4
1.1. Чисельність ВПО	4
1.2 Інформаційні бази по ВПО	4
<b>Розділ 2. Гуманітарна допомога</b>	6
2.1. Грошова допомога	6
2.2. Негрошова допомога	8
<b>Розділ 3. Житло для ВПО</b>	10
3.1. Розселення ВПО на території Львівської області	10
3.2. Типи житла для ВПО	10
3.3. Механізми вирішення питання житла для ВПО	12
<b>Розділ 4. Працевлаштування ВПО</b>	15
4.1. Загальна ситуація	15
4.2. Державні програми підтримки зайнятості ВПО	15
4.3. Підтримка зайнятості ВПО на регіональному рівні	17
<b>Розділ 5. Публічні послуги</b>	<b>20</b>
5.1 Медичні послуги	20
5.2. Освітні послуги	20
5.3. Адміністративні послуги	22
5.4. Соціальні послуги	22
<b>Розділ 6. Інтеграція ВПО</b>	<b>26</b>
6.1. Загальна ситуація	26
6.2. Ради ВПО	26
6.3. Міжнародні проекти	27
<b>Розділ 7. Моніторинг процесу забезпечення прав ВПО у Львівській області</b>	29
<b>Додатки</b>	32

Ця публікація була підготовлена в рамках проекту «Екстрена підтримка громадянського суспільства та ЗМІ у відповідь на війну в Україні» за сприяння Європейського Союзу. Її зміст є виключною відповідальністю ГО «Європейський діалог» і не обов'язково відображає погляди Європейського Союзу.



## Вступ

Військове вторгнення РФ на територію України, анексія Криму, спровоковане державою-агресором збройне протистояння у південно-східних областях у 2014 році призвели до появи в Україні нового явища - «внутрішньо переміщені особи» (далі – ВПО). До 28 листопада 2014 року, за [даними ООН](#), загальне число біженців перевищило 1 мільйон осіб. У березні 2015 року [загальне число біженців](#) становило понад 1 мільйон 941 тисяча осіб. 24 лютого 2022 року ситуація радикально змінилась у зв'язку з повномасштабним вторгненням російських військ в Україну. На 24 травня 2023 року за [даними Міжнародної організації з міграції](#) в Україні офіційно зареєстровано 5 088 000 ВПО, з яких у Львівській області перебуває 273 тисяч осіб (5,4% від загальної кількості ВПО в Україні). Львівська область на сьогодні залишається найпопулярнішою для внутрішньої міграції – 13% від загальної кількості ВПО в Україні проживають на території області (на другому місці Закарпатська область – 9%, на третьому місці м.Київ – 7%).

Якщо весною 2022 року в першу чергу потребувалась гуманітарна допомога – житло, продукти харчування, одяг, ковдри, миючі засоби, медикаменти, то у подальшому акценти потреб децю змінювались, про що свідчили численні опитування ВПО. Систематичне руйнування цивільної інфраструктури призвело до значних перебоїв комунальних послуг, зокрема водопостачання, електроживлення, а також – до порушення надання медичних, освітніх послуг і послуг соціального захисту населення.

Втрата ресурсного потенціалу ВПО – їхнього соціального статусу, місця роботи, доходу, житла, майна, а інколи і близьких людей, спричинена різкою зміною соціального середовища, важкими умовами та погіршеними можливостями життєзабезпечення, ставить їх у залежність від соціальних виплат. Скорочення кількості робочих місць, які існували до початку війни в Україні, стрімке зростання інфляції та недостатність соціальної допомоги змусили значну кількість жителів України, в першу чергу ВПО, витратити заощадження. Незважаючи на те, що харчові продукти й основні товари залишаються доступними, значна кількість людей має труднощі з придбанням необхідних їм товарів без грошової допомоги (у 2022 році понад 6 млн. осіб отримали грошову допомогу). Гострою проблемою для ВПО залишається питання доступності житла, особливо соціального житла, якого в регіонах, де знайшли прихисток ВПО катастрофічно не вистарчає.

Саме тому в [Плані гуманітарного реагування](#) на 2023 рік, підготовленого міжнародною командою гуманітарних організацій пропонуються 2 стратегічні цілі: подальше надання життєво необхідної допомоги ВПО та забезпечення доступу ВПО до основних послуг. Уряд України, включно з обласними органами влади та органами місцевого самоврядування, зберігає значні спроможності для задоволення потреб людей та додаткову підтримку, яку надають міжнародні та українські гуманітарні організації та організації у сфері розвитку. Незалежно від регіону, усі довгострокові рішення спрямовуються на ключові сфери: житло, засоби до існування, захист, основні послуги та соціальна єдність.

Пропоноване дослідження, яке здійснюється на території 4-х областей України, а саме: Вінницькій, Дніпропетровській, Львівській та Одеській має на меті дослідження соціально-економічного становища та потреб ВПО станом на жовтень 2023 року, а також існуючих викликів у забезпеченні соціально-економічних прав ВПО в регіонах їх проживання.

## Методологія дослідження

Матеріали дослідження розбитий на сім розділів, які висвітлюють ключові аспекти соціально-економічного становища ВПО у Львівській області, а також тісно корелюються з матеріалами інших аналітичних документів, підготовлених в рамках проєкту «Дотримання соціально-економічних прав ВПО у Львівській області».

**Розділ 1. Загальна інформація** надає статистику чисельності та основні інформаційні бази даних щодо ВПО в Україні та Львівській області зокрема.

**Розділ 2. Гуманітарна допомога** характеризує кількісні характеристики щодо гуманітарної допомоги ВПО (грошової і негрошової), яка надається з різних джерел - міжнародних, державних та інших.

**Розділ 3. Житло для ВПО** характеризує розселення ВПО на території Львівської області, типізує види житла та механізми формування житлового фонду на регіональному рівні

**Розділ 4. Працевлаштування ВПО** включає ключові питання щодо працевлаштування ВПО, зокрема через державні та регіональні програми зайнятості та проєкти міжнародних донорів.

**Розділ 5. Публічні послуги** характеризує основні види публічних послуг, які отримують ВПО у приймаючих громадах, зокрема медичні, освітні, соціальні та адміністративні.

**Розділ 6. Інтеграція ВПО** розкриває ситуацію щодо питань інтеграції ВПО у суспільне життя приймаючих громад на прикладі конкретних проєктів, які були реалізовані у Львівській області у 2022-2023 роках.

**Розділ 7. Моніторинг процесу забезпечення прав ВПО у Львівській області** дає можливість прослідкувати динаміку основних потреб ВПО по вище названих категоріях потреб упродовж 2022-2023 років, у тому числі і за результатами опитування ВПО, проведеного в рамках проєкту «Дотримання соціально-економічних прав ВПО у Львівській області» і детально викладених в документі «Звіт за результатами анкетування ВПО»

Кожен із розділів містить також проміжні висновки, які в подальшому накладаються з проміжними висновками інших аналітичних документів, підготовлених в рамках проєкту «Дотримання соціально-економічних прав ВПО у Львівській області». Співставлення цих проміжних висновків дає можливість сформулювати практичні рекомендації для того, щоб зацікавлені сторони могли ними скористатись при розробці відповідних документів – стратегій, програм розвитку, конкретних проєктів.

## Розділ 1. Загальна інформація

Забезпечення прав ВПО став одним із ключових викликів, з якими зіткнулася Україна у 2014 р під час втрати контролю над частиною Донецької, Луганської областей та Автономною Республікою Крим. На той момент країна була не готова до вирішення масштабної гуманітарної кризи яка виникла через переміщення багатотисячної маси людей, що виїжджали з місць проведення бойових дій та хаосу на територіях над якими було втрачено державний контроль. Проте, з того часу країна пройшла довгий шлях, напрацювавши значну кількість правових та технічних механізмів підтримки внутрішньо переміщених осіб (ВПО).

Вирішення проблем переміщення населення вимагало від країни не тільки фінансових ресурсів для забезпечення як базових гуманітарних проблем, так довгострокових проблем з житлом, працевлаштуванням, інтеграцією в нові громади, покращання інфраструктури у місцях переміщення ВПО тощо. Однак з самого початку кризи 2014 р. в Україні були присутні низка міжнародних гуманітарних організацій (у т.ч. агенцій ООН), які змогли відносно швидко зреагувати на проблему та забезпечити підтримку органам державної влади та безпосередньо самим ВПО. Не маловажну роль, особливо у 2014-2015 рр. , відіграло громадянське суспільство як через допомогу окремих фізичних осіб, так і через неурядові організації (в т.ч. організації самих ВПО).

Окрім необхідності забезпечити нагальні проблеми, ВПО потребували також системного вирішення проблеми законодавчого забезпечення свої прав. Фактично з 2014 р. неодноразово змінювалася політика щодо окупованих територій та самих ВПО, окремі механізми забезпечення прав ВПО регулярно модернізувалися. З часу виникнення кризи ВПО було створено та змінено значну кількість законодавчих актів та політик, виникло навіть нове Міністерство з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України, що у т.ч. займається проблемами ВПО.

Військові дії, нестабільна економічна та політична ситуація на втрачених територіях та відсутність політичного вирішення проблеми у короткостроковій перспективі вимушувала все більшу кількість мешканців покидати свої домівки та емігрувати як до інших країн або переміщатися всередині України.

### 1.1. Чисельність ВПО

Станом на вересень 2014 р. в Україні налічувалося 275 695 ВПО, а на кінець грудня 2021 року, згідно даних Міністерства соціальної політики їх кількість зросла до 1 млн 476 тисяч. Зокрема у Львівській області знаходилося 11,5 тис ВПО, що складало менш як 1% від загального населення області. Кардинально ситуація змінилася у 2022 р., після початку повномасштабної війни, коли вимушеними переселенцями стали більш ніж [8 млн. українців](#). У пікові моменти весни-літа 2022р. у Львівській області знаходилося більше 600 тис. ВПО. Характерною ознакою міграції на Львівщині стало те, що значна кількість людей що рятувалися від війни, перебували тут транзитом – приймаючи рішення еміграції закордон або повертаючись до своїх домівок. Так, станом на 2023 р. ситуація в значній мірі стабілізувалася і в області перебуває близько 250 тис. ВПО, що складає 10% загального населення області.

### 1.2. Інформаційні бази по ВПО

#### **Єдина інформаційна бази даних про ВПО**

У 2023 році було створено нову підсистему Єдиної інформаційної бази даних ВПО «Інформаційно-пошукова система» за підтримки Проекту Ради Європи. Ця підсистема є механізмом багатофакторного параметричного пошуку інформації ВПО з інструментом гнучкого формування результатів відбору. За допомогою ІПС став можливим пошук та відбір інформації про потреби ВПО: продуктивні набори, зимовий одяг чи взуття, влаштування дітей в школу чи садок, лікування та

реабілітаційні заходи тощо. Ця інформація важлива для прогнозування і оцінки потреб внутрішньо переміщених осіб та ефективного гуманітарного реагування.

### **Єдина інформаційна система соціальної сфери**

Єдина інформаційна система соціальної сфери (ЄІССС) призначена для накопичення, зберігання та автоматизованого оброблення інформації щодо соціального захисту населення (містить інформацію про більш ніж 6 млн громадян — отримувачів різних видів соціальної підтримки). Держателем Єдиної інформаційної системи соціальної сфери є Міністерство соціальної політики України, а адміністратором - Державне підприємство "Інформаційно-обчислювальний центр Міністерства соціальної політики України"

Станом на листопад 2022 року ЄІССС працює в промисловому режимі за низкою функціоналів:

- соціальна підтримка ВПО (надається понад 2 млн осіб);
- надання соціальних послуг на Порталі Дія — подання заяв на усиновлення дітей;
- отримання громадянами виплат від міжнародних організацій — за допомогою Єдиного соціального реєстру, що є ядром ЄІССС, проведено верифікацію даних і формування списків на виплату для більш ніж 4 млн осіб, які подали заявки через систему є-Допомога

Із 16 лютого 2023 року в ЄІССС було впроваджено розділ про надавачів соціальних послуг Реєстру надавачів та отримувачів соціальних послуг для роботи у промисловому середовищі (Реєстр). На сьогодні надавачами соціальних послуг різних форм власності є 3310 закладів в Україні, у тому числі – 201 заклад у Львівській області.

### **Онлайн платформи**

З перших днів війни онлайн платформи стали потужним джерелом підтримки ВПО - інформування про допомогу, збору коштів, реєстрації на допомогу тощо. Було створено десятки платформ як на національному, так і регіональному рівні, частина яких функціонує і на сьогодні, розширивши спектр послуг. У **додатку 1** наведена коротка інформація про ключові національні платформи.

Важливо відзначити, що через проблеми в синхронізації баз даних різних гуманітарних організацій та державних органів влади на початку повномасштабного вторгнення допомога, а особливо грошова допомога часто ставала об'єктом зловживань, траплялися випадки коли ВПО отримували допомогу від різних організацій одночасно. Держава, у свою чергу, бажаючи більш ефективно використовувати кошти грошової допомоги, намагається оптимізувати державні бази даних та механізми їх виплати.

## Розділ 2. Гуманітарна допомога

З початку широкомасштабного вторгнення РФ на територію України з 24.02.2022 в Україні постала нагальна проблема забезпечення гуманітарною допомогою постраждалого населення, зокрема внутрішньо переміщених осіб (ВПО). Механізми гуманітарної допомоги розроблені для забезпечення базових прав людини, а особливу увагу приділяють більш вразливим категоріям населення. В контексті України, найбільшою категорією населення які потребують такої підтримки це - ВПО. Гуманітарна допомога слугує ефективним але тимчасовим механізмом для забезпечення основних потреб ВПО, в подальшому гуманітарну допомогу заміщають більш довгостроковими рішеннями.

За даними [Управління ООН з координації гуманітарних справ / ОCHA Ukraine](#) кількість людей, які потребують гуманітарної допомоги та соціально-правового захисту, з початку 2022 року зростає з близько 3 млн до майже 18 млн людей. Гуманітарні організації швидко збільшили обсяг роботи й попри надзвичайні перешкоди надали життєво важливу допомогу майже 16 млн людей у 2022 році. Загальний обсяг фінансування гуманітарного реагування в Україні за даними Служби фінансового моніторингу (СФМ) становить 3,6 мільярда доларів США. Переважну більшість цього обсягу було виділено агентствам ООН, за якими йдуть значно менші частки Об'єднаного фонду країни (Український гуманітарний фонд (УГФ), Міжнародного руху Червоного Хреста та Червоного Півмісяця, Комітету із надзвичайних ситуацій (DEC) та інших міжнародних фондів і програм.

### 2.1. Грошова допомога

#### **Державна грошова допомога**

Станом на середину листопада 2023 року в Україні нараховується 4,9 млн внутрішньо переміщених осіб (ВПО), з них – 2,6 млн отримують державні виплати. Із 4,9 млн ВПО 3,6 млн людей стали ними після 24 лютого 2022 року. Близько 40% ВПО, які отримують фінансову допомогу від держави, живуть лише на ці кошти. Це переважно ті, хто не змогли знайти роботу та багатодітні матері з прифронтових територій, які не мають можливості залишити дитину в дитячому садку, бо в тих регіонах вони не працюють.

У 2022 році Уряд ухвалив рішення щодо виплати допомоги на проживання внутрішньо переміщеним особам в Україні - по 2000 грн на дорослих і по 3000 грн на дітей та осіб з інвалідністю.

У липні 2023 року Кабмін змінив порядок призначення виплат ВПО з 1 серпня і з 1 вересня для певних категорій переселенців.

У серпні 2023 року стало відомо про те, що майже 180 тисяч українців будуть позбавлені виплат переселенців. Віце-прем'єр-міністр - міністр з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій Ірина Верещук заявила, що в Україні майже 180 тисяч громадян помилково отримують виплати як внутрішньо переміщені особи.

В Україні припинили надавати виплати для кількох категорій внутрішньо переміщених осіб. Зокрема, це люди, які перебувають за кордоном понад 30 календарних днів поспіль без обґрунтованих причин; повернулися до покинутого місця проживання; відбувають покарання в місцях позбавлення волі; були засуджені за колабораціонізм. Також виплати припинено для тих хто, наприклад, придбав автомобіль (не старше 5 років) чи земельну ділянку, квартиру, будинок на суму понад 100 тис. грн.

В жовтні 2023 року Міністерство соціальної політики припинило виплати щомісячної допомоги понад 140 тисяч внутрішньо переміщених осіб, оскільки перевірка показала, що ці люди не відповідали критеріям надання допомоги. Це зменшило видатки державного бюджету на 400 млн гривень на місяць.



## **Грошова допомога від міжнародних інституцій**

Грошова допомога також надається і міжнародними організаціями відповідним соціальним категоріям населення, згідно з умовами меморандумів про співпрацю/співробітництво, укладених Міністерством соціальної політики України та відповідною міжнародною організацією, зокрема: Постанови КМУ від 15 квітня 2022 року № 445-446 "Про реалізацію спільного з Управлінням Верховного комісара ООН у справах біженців проекту щодо додаткових заходів із соціальної підтримки внутрішньо переміщених осіб», Постанова КМУ від 26 квітня 2021 року № 487 «Про реалізацію спільного з Місією Міжнародного Комітету Червоного Хреста в Україні та Товариством Червоного Хреста України проекту щодо додаткових заходів із соціальної підтримки окремих категорій населення»

За даними Управління ООН з координації гуманітарних справ / ОСНА Ukraine майже 6 млн людей отримали грошову допомогу на загальну суму 1,21 млрд доларів США, завдяки чому вони змогли задовольнити свої найнагальніші потреби. В рамках міжнародної допомоги також діє значна кількість проєктів, які використовують відкриті платформи для ВПО отримати фінансову допомогу через пожертви благодійників. Так працюють проєкти: 1k Project, Gate to Ukraine, Переважно право подати заявку на допомогу мають не тільки вразливі вимушено переміщені особи, але й постраждали від військових дій у певних регіонах, а також ті, хто повернувся до свого постійного місця проживання (зокрема, і з-за кордону).

На території Львівської області фінансову допомогу у 2022-2023 роках надавали наступні інституції та програми.

Агентство ООН по справах біженців в Україні (УВКБ ООН/UNHCR Ukraine). Сума допомоги становить 2220 грн. на кожного члена сім'ї. Кошти надходять щомісячно протягом 3-х місяців. Право на допомогу мають родини, які не отримували раніше допомогу від міжнародних організацій, дохід яких менш ніж 5 400 грн на одну людину.

Щоб допомога дійшла до найнужденніших, Агентство ООН у справах біженців з червня 2022 року застосовує критерії вразливості – визначає тих, кому гроші необхідні для задоволення першочергових потреб.

Червоний Хрест. У межах Меморандуму про взаєморозуміння, який підписали Міжнародний Комітет Червоного Хреста (МКЧХ), Товариство Червоного Хреста України (ТЧХУ) та Міністерство соціальної політики України, фінансову підтримку отримують незахищені особи, які постраждали від збройного конфлікту в Україні.

Фінансову допомогу від Червоного Хреста можуть отримати малозабезпечені сім'ї з постраждалих громад. Розмір допомоги становить 2 500 грн на одну особу на місяць і виплачується протягом 3-х місяців.

Норвезька рада у справах біженців (NRC). Це також програма ООН. NRC розпочала свою діяльність в Україні в 2014 році. Відтоді організація надала допомогу для понад 700 тис. осіб в охоплених конфліктом східних регіонах. У 2022 році розпочала реєстрацію на отримання грошової допомоги для людей, які живуть на Сході країни, в гарячих точках, водночас підтримує внутрішньо переміщених осіб з усієї України в західних областях.

Розмір виплат становив 2 200 грн на кожного члена родини протягом трьох місяців (на допомогу можуть претендувати лише особи, які не реєструвалися та не отримували грошову допомогу від ООН чи інших іноземних організацій, виплати ВПО від держави не враховуються).

Криптобіржа «Binance». Одна з найбільших світових криптобірж «Binance» виділила 1,2 млн доларів на допомогу українцям зі статусом ВПО та планує допомогти 5 тис. українців через «Binance Charity Foundation» (перша платформа для пожертвувань з підтримкою блокчейну). До цього «Binance» вже виплатила кошти 1713 особам, які вимушено виїхали до країн Євросоюзу. Тепер гроші зможуть

отримати ті, хто залишився в Україні. За умовами програми, допомогу надають лише жінкам від 18 років, які перебувають у прихистках у Київській та Львівській областях.

Щоб отримати допомогу від «Binance», необхідно пройти верифікацію в одному з фондів: «Rotary Club Kyiv International», «Паляниця» та «iSans». Це фонди, з якими співпрацює «Binance Charity» для доправлення прямих криптопожертв внутрішньо переміщеним особам. Упродовж трьох місяців виплати розміром 75 доларів щомісячно будуть надходити на криптогаманець, а потім їх можна вивести на банківську картку.

Німецька спілка Arbeiter Samariter Bund (ASB) надає грошову допомогу фінансову допомогу ВПО, які мешкають в Івано-Франківській та Львівській областях та ще не отримували грошової допомоги протягом липня-вересня 2023 року.

## 2.2. Негрошової допомога

З початку широкомасштабного вторгнення російської федерації на територію України з 24.02.2022 в Україні постала нагальна проблема забезпечення гуманітарною допомогою військових та цивільного населення, зокрема ВПО.

За даними Управління ООН з координації гуманітарних справ / OCHA Ukraine у 2022 році гуманітарні організації надали 15,8 млн людей в Україні різні види гуманітарної допомоги, починаючи від розподілу продуктових наборів і предметів гігієни та закінчуючи забезпеченням місцями для проживання, медичними послугами, підтримкою в галузі освіти, юридичною допомогою, консультуванням, грошовою допомогою тощо. За десять місяців війни майже 9,5 млн людей змогли отримати ліки й різноманітні медичні послуги, а 7,4 млн отримали допомогу, пов'язану з водопостачанням, включно з доступом до питної води, предметів гігієни та санітарії. Близько 7,4 млн людей були надано різні види соціально-правових послуг (як-от відновлення документів, психосоціальна підтримка, спеціалізована допомога людям з інвалідністю, рішення, пов'язані із забезпеченням належними місцями для проживання тощо). Зокрема понад 3,2 млн людей отримали послуги у сфері захисту прав дітей (як-от соціальний супровід, розшук та возз'єднання сімей, юридична допомога тощо). Понад 12,2 млн мешканців усіх 24 областей України, включно з прифронтовими районами, було надано продовольчу допомогу й засоби до існування. Агенції

За даними Руху «Чесно» з 24 лютого по 20 листопада 2022 року країнами світу було надано Україні: США – 9,9 млрд. дол., Німеччиною – 1,95 млрд. дол. та Європейським Союзом – 1,57 млрд. дол.

*Примітка. Точні обсяги назвати складно, оскільки допомогу надають уряди держав, найбільші міжнародні організації, благодійні фонди та приватні особи з усього світу. Допомогу закупають і всередині країни, але єдиної системи, яка зводила б разом усі дані, немає. Після 27 вересня 2022 року [портал гуманітарної допомоги](#) не оновлюється.*

Згідно даних Міністерства закордонних справ з міжнародних організацій Україні допомагала в основному ООН, яка розгорнула одну з найбільших своїх гуманітарних операцій, а також суттєво збільшила присутність агенцій, програм та фондів. Протягом 2022 року система ООН направила Україні понад 4,5 млрд дол.США. Кошти спрямовувались на такі основні напрями: розміщення та харчування ВПО; продовольча безпека та засоби до існування; охорона здоров'я; вода, санітарія та гігієна; виплату багаточислової грошової допомоги (готівковими коштами); захист (захист дітей, протидія гендерно обумовленому насильству, протимінна діяльність) тощо.

У розрізі регіонів у трійку лідерів – отримувачів гуманітарної допомоги входять Київ – 242 млн.т. вантажів, Львівщина – 167 млн.т та Волинська область – 76.9 млн.т. При цьому важливо відзначити, що частина з цих вантажів далі перенаправлялась в інші регіони України.





Один з найбільших хабів гуманітарної допомоги — Львівщина. Звідси допомога потрапляє в інші області країни, зокрема, на звільнені й тимчасово окуповані території. Відтак, неможливо зрозуміти, яку саме гуманітарну допомогу і від яких донорів отримують ВПО у Львівській області.

*До прикладу, львівська організація "[Центр волонтерства та захисту](#)" з'явилася після 24 лютого для допомоги цивільним і військовим і протягом року стала одним з найбільших гуманітарних хабів в Україні. З 24 лютого по 21 грудня 2022 року тут відвантажили 6,4 млн кг їжі, 137 904 ящики медикаментів, 61 518 мішків одягу у всі 24 області, зокрема Львівську – 28% від загального обсягу вантажів, Київську – 13%, Харківську – 11%.*

## Проміжні висновки

1. Механізми гуманітарної допомоги розроблені для забезпечення базових прав людини. При цьому особливу увагу приділяють більш вразливим категоріям населення. В контексті України, найбільшою категорією населення, яка потребує такої підтримки це - ВПО. Гуманітарна допомога слугує ефективним але тимчасовим механізмом для забезпечення основних потреб ВПО, в подальшому гуманітарну допомогу заміщають більш довгостроковими рішеннями. Основними типами допомоги є грошова та негрошова гуманітарна допомога.
2. Обидва типи допомоги широко використовуються державними, міжнародними та громадськими надавачами гуманітарної підтримки. Не існує однозначної відповіді який з типів допомоги є більш дієвим. Дослідження ефективності кожного з видів допомоги потребує детальніших та довгострокових напрацювань.



## Розділ 3. Житло для ВПО

### 3.1. Розселення ВПО на території Львівської області

Як вже зазначалось, за офіційними даними загальна кількість офіційно зареєстрованих ВПО на території Львівщини складає більше 243 тисяч осіб, реальна цифра потенційно сягає 400 тисяч людей. На сайті Львівської обласної державної (військової) адміністрації на [дашборді «ВПО»](#) наведена детальна інформація щодо кількості і складу ВПО в розрізі територіальних громад Львівської області, яка регулярно оновлюється департаментом соціального захисту населення ЛОВА.

Безумовно, що за кількістю проживаючих ВПО лідером виступає Львівська територіальна громада – 118 543 особи (48% від загальної кількості ВПО області). Набагато скромніші показники у громад, які входять в трійку лідерів – Трускавецька громада (7,2%), Дрогобицька (4,4%), Стрийська (4,2%).

Важливим є також показник відношення кількості ВПО до загальної чисельності мешканців в громаді, адже це дає розуміння рівня навантаження на житловий фонд громади та соціальну інфраструктуру. Найбільший відсоток концентрації ВПО за цим показником складає Трускавецька громада (36,8%) та Східницька громада (35,7%) – курортні місця Львівщини, які мають відповідний житловий ресурс аби прийняти таку значну кількість ВПО. Найнижчі показники – Комарнівській (0,7%) та Куликівській (0,6%) громадах, житлова інфраструктура яких є слабо розвинута.

### 3.2. Типи житла для ВПО

Житло для ВПО було і залишається найбільш гострим питанням, адже забезпечення житлових прав ВПО – складний процес і вимагає значних капіталовкладень. Згідно опитувань ВПО, здійснених у різні періоди після повномасштабного вторгнення в Україну, починаючи із березня 2022 року, відсоток опитуваних у питаннях потреби доступного житла коливався в межах 65-70%. Ситуація ускладнюється також достатньо значною кількістю біженців, що повертаються в Україну з-за кордону, а також продовженням військових дій – що відповідно призводить до нових хвиль міграцій зі зони бойових дій. Брак точних даних щодо кількості ВПО та невизначеність щодо довгострокових планів щодо перебування ВПО ускладнюють розуміння масштабів потреби у житлі. Хоча більшість ВПО не декларують наміру покинути Львівську область у найближчі місяці (81%), переважна більшість має намір повернутися до місць свого постійного проживання, коли безпекова ситуація буде прийнятною (73%). Хоча ці цифри можуть значно мінятися в залежності від сценаріїв розвитку ситуації на фронті, можемо припустити на основі існуючих тенденцій що чим довше триватимуть воєнні дії – тим менший відсоток ВПО буде повертатися у свої попередні місця проживання. Відповідно наразі у довгостроковій перспективі близько 65 тис. ВПО у Львівській області матимуть гостру потребу в житлі. Вирішення цієї проблеми вимагає від обласної влади та органів місцевого самоврядування не тільки залучення значних ресурсів, але також стратегічного планування капітального будівництва, що брало б до уваги комплекс потреб ВПО, в першу чергу – інфраструктурні, безпекові, працевлаштування.

Перші хвилі ВПО у лютому-березні 2022 р., переважно поселялися у місцях колективного перебування – МКП як правило державно-комунальної форми власності. Згідно дослідження [«Повернутись додому: Експрес-картування потреб та очікувань ВПО у Львівській області»](#) станом на травень 2022 року ВПО у Львівській області головним чином проживали у МКП (58% опитаних), в помешканні друзів, родичів чи волонтерів (21%), в орендованому житлі - лише 14% ВПО. Однак поступово кількість ВПО розміщених у МКП постійно скорочувалася. Орієнтовно співвідношення приватного сектору та у середині 2022 року складало орієнтовно 90% - приватний сектор і 10% - державно-комунальний сектор. Подібний розрахунок базувався на опитуванні ВПО, даних територіальних громад, департаменту освіти та науки і департаменту соціального захисту ЛОВА, а також співставленні кількості ВПО в приватному секторі і МКП, яким надавалась гуманітарна

допомога Міжнародної організації з міграції, яку розповсюджував ГО «Європейський діалог» упродовж червня-жовтня 2022 року.

Ситуація із тимчасовим житлом для ВПО значно погіршилась восени 2022 року, коли навчальні заклади (школи, університети) були змушені звільняти надані приміщення під житло для ВПО для потреб навчального процесу та забезпечення житлом своїх студентів. Процес виселення ВПО з навчальних закладів спричинив ще більший відтік ВПО в приватний сектор, і станом на вересень 2023 р. кількість ВПО що проживають в МКП на Львівщині складає всього 2%.

### Місце проживання ВПО у Львівській області



За даними дослідження [«Мультисекторальне дослідження потреб та гуманітарного реагування в Львівській області»](#) станом на грудень 2022 року, близько 23 000 ВПО були розміщені у 243 діючих МКП по всій Львівській області. Структура житла для ВПО представлена наступними діаграмами:

Місця проживання ВПО в приватному секторі	Типи приміщень, в яких проводилось опитування ВПО																																				
<table border="1"> <thead> <tr> <th>Тип житла</th> <th>Місто Львів</th> <th>За межами міста Львів</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Оренда квартири/будинку</td> <td>58%</td> <td>41%</td> </tr> <tr> <td>Готель/хостел</td> <td>19%</td> <td>3%</td> </tr> <tr> <td>Проживання в домі іншої особи (приймаюче ДГ не проживає в тому ж будинку, що й ВПО)</td> <td>13%</td> <td>30%</td> </tr> <tr> <td>Проживання в домі іншої особи приймаюче ДГ проживає в тому ж будинку, що й ВПО)</td> <td>8%</td> <td>25%</td> </tr> </tbody> </table>	Тип житла	Місто Львів	За межами міста Львів	Оренда квартири/будинку	58%	41%	Готель/хостел	19%	3%	Проживання в домі іншої особи (приймаюче ДГ не проживає в тому ж будинку, що й ВПО)	13%	30%	Проживання в домі іншої особи приймаюче ДГ проживає в тому ж будинку, що й ВПО)	8%	25%	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Тип приміщення</th> <th>Місто Львів</th> <th>За межами міста Львів</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Гуртожитки та школи</td> <td>39%</td> <td>36%</td> </tr> <tr> <td>Габір/база відпочинку</td> <td>5%</td> <td>46%</td> </tr> <tr> <td>Модульне містечко</td> <td>25%</td> <td>0%</td> </tr> <tr> <td>Лікарня</td> <td>9%</td> <td>3%</td> </tr> <tr> <td>Релігійна будівля</td> <td>5%</td> <td>5%</td> </tr> <tr> <td>Інше</td> <td>16%</td> <td>9%</td> </tr> </tbody> </table>	Тип приміщення	Місто Львів	За межами міста Львів	Гуртожитки та школи	39%	36%	Габір/база відпочинку	5%	46%	Модульне містечко	25%	0%	Лікарня	9%	3%	Релігійна будівля	5%	5%	Інше	16%	9%
Тип житла	Місто Львів	За межами міста Львів																																			
Оренда квартири/будинку	58%	41%																																			
Готель/хостел	19%	3%																																			
Проживання в домі іншої особи (приймаюче ДГ не проживає в тому ж будинку, що й ВПО)	13%	30%																																			
Проживання в домі іншої особи приймаюче ДГ проживає в тому ж будинку, що й ВПО)	8%	25%																																			
Тип приміщення	Місто Львів	За межами міста Львів																																			
Гуртожитки та школи	39%	36%																																			
Габір/база відпочинку	5%	46%																																			
Модульне містечко	25%	0%																																			
Лікарня	9%	3%																																			
Релігійна будівля	5%	5%																																			
Інше	16%	9%																																			

Згідно даних [Обласної асоціації місцевих рад "Ради Львівщини"](#) станом на вересень 2023 року у приватному секторі проживає 98% ВПО, відповідно у МКП – 2%, тобто близько 5 000 осіб. При цьому, у МКП (як правило гуртожитки, об'єкти освіти та соціального захисту) – близько 3 тис. осіб. Ще 2 тис. осіб проживають у прихистках благодійних та релігійних організацій. На сьогодні ці люди проживають у 168 прихистках, більша частина яких потребує капітального ремонту.

Згідно даних ЛОВА щодо питань житла, які представлені на дашборді [«Формування фондів житла для ВПО»](#), Львівська область має потенціал значно покращити ситуацію із соціальним житлом. На сьогодні в області здійснена реєстрація всіх об'єктів, придатних для проживання ВПО комунальної та державної форми власності, яких в області налічується 281 одиниця і де можна розмістити 23 623 потребуючих. Найбільша кількість таких об'єктів у Львівській, Стрийській та Самбірській громадах. Однак, ремонти цих об'єктів потребують значних коштів. Так, на капітальний ремонт лише 23 об'єктів у 2023 році Програмою заплановано 103 млн. грн.

Важливо відзначити, що міжнародні програми о організації усвідомлюють житлові проблеми ВПО і у своїх проєктах планують відповідні кошти на ремонти соціального житла.

Так, на ремонт приміщень, які потребують відновлення та модернізації для розміщення ВПО та працівників підприємств, переміщених з інших областей на територію Львівської області за рахунок залучення допомоги Міжнародної організації з питань міграції передбачено більше 8 млн. грн (близько 40 об'єктів). Як правило, це дрібні ремонти вартістю 200 тис. грн на один об'єкт.

Для капітального ремонту у 2024 році 7 об'єктів у Червоноградському районі розпочинається проєкт «Підтримка структурних змін у вугільних регіонах України» фінансованого GIZ з бюджетом близько 60 млн. грн.

### **3.3. Механізми вирішення питання житла для ВПО**

#### ***Ремонт комунального та державного житла***

Один з найдієвіших способів збільшення житлового фонду – проведення ремонтних робіт наявних гуртожитків/закладів соціальної інфраструктури та переобладнання нежитлових приміщень на житлові. Цей спосіб дозволяє в короткі терміни та з використанням незначних капіталовкладень створити тисячі додаткових місць для вимушених переселенців.

Цей спосіб добре підходить для забезпечення значної кількості ВПО тимчасовим житлом у короткі строки, саме тому як гуманітарні організації так і обласна адміністрація виділяли значну кількість ресурсів на проведення швидких ремонтів у 2022-2023 рр.

Обласна адміністрація провела значний об'єм підготовчих заходів, що дозволив ефективно використовувати як власні ресурси так і ресурси іноземних донорів. Зокрема: актуалізація бази закладів соціальної інфраструктури для їх перепрофілювання під довготривале проживання для ВПО в частині їх пріоритетності для громад та вартості робіт. Було систематизовано 338 об'єктів що потребують ремонтів на загальну суму 4,2 млрд грн., з потенційною можливістю створення 21,6 тис. місць для ВПО.

Впровадили обласну Програму реалізації пріоритетних інфраструктурних проєктів у Львівській області, в рамках якої за 2022-2023 рік створено 3 232 додаткових місць для ВПО (у 2022 році – 2 818 місць; у 2023 р. – 414 місць), в які уже заселено 2 157 ВПО.

Загальна ситуація по реновації житла за 2022-2023 роки з урахуванням залученого фінансування з обласного бюджету, коштів громад та міжнародних партнерів:



Показники	2022	2023	ЗАГАЛОМ
<b>Охоплено ремонтами:</b>			
об'єкти	120	39	<b>159</b>
можливість створення додаткових місць	9 408	1 051	<b>10 459</b>
<b>Створено додаткових місць:</b>	3 282	1 632	<b>4 914</b>
<b>Покращено умови проживання:</b>	1 382	263	<b>1 645</b>
<b>Налагоджено співпрацю з донорами:</b>	20	3	<b>23</b>
<b>Залучено коштів, млн грн:</b>	<b>647,3</b>	<b>400,5</b>	<b>1047,8</b>
▪ Програма інфраструктурних проєктів	201,2	166,7	<b>367,9</b>
▪ інші обласні програми	19,8	105,6	<b>125,4</b>
▪ державний бюджет	-	10,0	<b>10,0</b>
▪ донорські кошти	310,2	83,0	<b>393,2</b>
▪ кошти громад	112,1	31,2	<b>143,3</b>
▪ інші джерела	4,0	4,0	<b>8,0</b>

## **Будівництво нового житла**

### Модульне та каркасне житло:

Відсутність затвердженого фінансування з державного бюджету для Львівської області на будівництво традиційного багатоквартирного житла для ВПО стало передумовою у визначенні альтернативних варіантів будівництва житла, яке потребує значно менших капіталовкладень та часу на їх реалізацію. Йдеться про модульне та каркасне житло.

Спільно з громадами залучено до співпраці міжнародних партнерів та громадських організацій: 6 донорів для реалізації 9 проєктів (уряд Республіки Польщі, Товариство Червоного Хреста України, Міжнародний благодійний фонд Safe Path Group, благодійний фонд Baranova 27, GIZ, ГО «Go Friends Save UA»).

- реалізовано: 7 проєктів на 2732 місць
  - м. Львів: 5 модульних містечок на 2560 місць;
  - с. Борятин: 1 модульне містечко на 40 місць;
  - с. Хоросно: 1 модульне містечко на 132 місця.
- розпочато реалізацію: 3 проєкти на 180 місць
  - м. Дрогобич: 1 каркасний будинок на 70 місць;
  - с. Горішнє: 1 каркасний будинок на 80 місць;
  - м. Соснівка: 1 модульне містечко на 30 місць

Переважно такий тип житла розрахований на тимчасове вирішення проблеми. Зокрема частину модульних містечок у Львові законсервували на зимовий період, адже будиночки не були розраховані на зимовий період. Такі законсервовані об'єкти все ж можуть використовуватися за потреби, як було зроблено улітку 2023 р. коли частина ВПО та місцевих мешканців що постраждали від ракетних ударів по місту, було переселено у модульне містечко.



### Житлові комплекси:

Довгострокові житлові рішення, окрім дуже високої вартості проектів, зіштовхуються також з викликами щодо механізмів відбору категорій ВПО, які найбільше потребують вирішення житлових питань, а також питання щодо механізмів подальшого утримання житла. На разі у Львівській області лише 2 організації займаються будівництвом житла для ВПО:

1. У рамках відповідного проекту Міжнародною фінансовою корпорацією (IFC) передбачено проведення реконструкції 3-поверхової будівлі багатoproфільного медичного закладу (м. Львів, вул. Замарстинівська 274, корпус Б-3) на 53 місць (20 родин) для ВПО, які потребують медичного супроводу. Загальна вартість проекту 23,2 млн гривень.
2. У рамках проекту MOM заплановано будівництво житлових комплексів у Кам'янка-Бузькій та Дрогобицькій громадах, а також реновації житла у місті Старий Самбір. Загалом планується ввести в експлуатацію близько 500 квартир, в яких зможе проживати приблизно 1300 - 1600 осіб з числа ВПО, зокрема:
  - м. Дрогобич (перехрестя вул.П.Орлика та С.Наливайка) – від 70 до 156 квартир;
  - м. Дрогобич (між вул. С.Наливайка та Є.Коновальця) – 236 квартир;
  - м. Кам'янка-Бузька (с.Батятичі) – від 96 до 122 квартир;
  - м. Старий Самбір - від 40 до 42 квартир (на базі недобудованої лікарні).

### **Проміжні висновки**

1. Втрата житла або необхідність залишити його через війну, створила ситуацію, коли мільйони мешканців України фактично залишилися бездомними. Вирішення цього питання є ключовим, особливо для ВПО у Львівській області, адже саме відсутність житла або незадовільні умови проживання часто призводять до передчасного повернення ВПО до своїх домівок, створюючи загрозу для їх життя та здоров'я; міграції за кордон, створюють значний бар'єр для інтеграції ВПО в місцеві громади.
2. З перших днів війни багато мешканців Львівської області надавали своє приватне житло для тимчасового перебування ВПО. Проте переважна кількість переміщених осіб змушена була жити в прихистках переважно на базі комунальних закладів освіти та охорони здоров'я. Після перших місяців повномасштабного вторгнення проявилась тенденція до скорочення кількості ВПО в прихистках, та поступового переміщення ВПО до приватного сектору.
3. Дефіцит соціального житла у Львівській області, висока орендна плата, відсутність перспектив знайти роботу стимулює міжнародних донорів та регіональну владу шукати більш довгострокові рішення для вирішення цієї проблеми, зокрема будівництво нового житла. Такі проекти вимагають значних фінансових ресурсів та часу, що через брак ресурсів призводить до довготривалості процесу на фоні гострої потреби вирішувати проблему вже сьогодні.
4. Окрім ремонтів та переобладнання наявних будівель під житло для ВПО, доволі ефективним інструментом для забезпечення тимчасовим житлом ВПО служить будівництво модульних будівель. Значна кількість таких будинків-контейнерів була надана міжнародною спільнотою і була помічна в розміщенні ВПО в перший рік війни. Перевагою такого житла була можливість швидко надати житло потребуючим. Проте низький рівень житлових умов в будинках-контейнерах змушує шукати більш довгострокові та міцні рішення.
5. Одним із ефективних рішень вирішення житлового питання ВПО у Львівській області став капітальний ремонт наявного житлового фонду. На сьогодні вже забезпечено житлом близько 5 тис. осіб з потенційною можливістю створення 21,6 тис. місць для ВПО





## Розділ 4. Працевлаштування ВПО

### 4.1. Загальна ситуація

За даними Державної служби зайнятості, показники ринку праці Львівщини у 2023 році погіршилися у порівнянні до показників 2021 р., проте значно стабілізувався у порівнянні до 2022 р. Офіційна кількість зареєстрованих безробітних в області значно скоротилася. Це пояснюється багатьма факторами – виїзд значної жінок працездатного віку за кордон, мобілізація чоловічого населення, небажання частини ВПО ставати на облік у державних органах. Так, станом на 1 серпня 2023 року база вакансій складалася із 8,4 тис. пропозицій працевлаштування, при загальній кількості зареєстрованих безробітних лише близько 2,5 тис. осіб. Фактично на разі склалася нетипова ситуація, коли попри значне збільшення працездатного населення – місцевим підприємцям складно закривати наявні вакансії. Особливо напружена ситуація з традиційно чоловічими професіями – водії, механіки, будівельники.

Хоча ситуація на ринку праці Львівщини, виглядає доволі безхмарною, формальне зменшення кількості офіційно зареєстрованих безробітних не відображає реальну динаміку ситуації із зайнятістю. Як [вказує](#) економіст Анна Вахітова: «За підрахунками, за час війни рівень безробіття збільшився приблизно з 10% до 28-30%, а рівень зайнятості впав із 56% до 40-42%». Важливо теж відзначити, що з 2,5 тис. безробітних – 85% це жінки. Існує також ряд факторів, які ускладнюють працевлаштування для ВПО у Львівській області, зокрема мовні та культурні бар'єри, відсутність житла, невизначеність із термінами перебування. Однак, одним з найвагоміших факторів є не бажання чоловіків із числа ВПО реєструватися у Центрі зайнятості для уникнення мобілізації.

[За результатами опитування MOM](#) у травні 2023, 14% ВПО повідомили, що не мали роботи до війни. Відтак, можна припустити, що 86% були працевлаштовані / мали здатність отримувати дохід. Серед тих, хто мав роботу до війни, 64% її втратили, а 34% – зберегли (щодо решти 2% інформації немає). Серед тих ВПО, що не втратили роботу, 51% працює віддалено, 43% тимчасово не працюють зі збереженням робочого місця, а 6% не працюють через перебування у відпустці по догляду за дитиною, через стан здоров'я чи з інших причин.

За даними опитування, більше половини (52%) ВПО, котрі або втратили роботу, або не мали її до війни, намагались знайти роботу на новому місці проживання. 70% з тих, хто не шукав роботу або не знайшов її після переїзду зі звичного місця проживання, мали намір зробити це у майбутньому.

[Згідно даних опитування](#) станом на червень 2023, 13% ВПО знаходяться в активному пошуку роботи (серед місцевих цей показник склав 4%), проте лише 15% ВПО повідомили що їх сімейний дохід нищий за мінімальну зарплату (6700 грн.), у той час 21% місцевих відповіли що знаходяться за цією межею.

[За даними опитування](#) Соціологічної групи "Рейтинг", проведеному у травні 2022 року у великих містах Львівщини, працювали після переміщення 19% ВПО, а 80% не мали роботи. Серед цих 80% непрацюючих, 39% декларували намір шукати роботу у Львівській області. У перерахунку до всіх ВПО, зацікавленими у роботі були близько третини (31%). Дослідження показало що фактична кількість безробітних роботи серед ВПО є значно вищою – від 50 до 70 тис. людей.

### 4.2. Державні програми підтримки зайнятості ВПО

Враховуючи системні економічні зміни спричинені війною у 2022 р. держава ініціювала ряд нових заходів скерованих на стимулювання працевлаштування ВПО. Загалом ефективність державної підтримки залишається малоефективною через недостатність залучених фінансових ресурсів, малу обізнаність потенційних бенефіціарів щодо можливостей отримувати підтримку та бюрократизованість процесів.

### **Компенсація роботодавцям за працевлаштованих ВПО**

Механізм [передбачає](#) компенсацію у розмірі 6700 гривень на кожного працевлаштованого ВПО, що надається роботодавцю протягом перших 2 місяців роботи нового працівника.

Станом на 14 липня 2022 року ефект цієї програми доволі помірний: близько 4,4 тис. роботодавців скористались компенсаціями, роботу отримали майже 7,4 тис. ВПО. Роботодавці отримали від держави 37,3 млн грн.

Згідно даних Львівського обласного центру зайнятості за період із січня до вересня 2023 року позитивне рішення про компенсацію витрат за працевлаштування отримали 352 фірми, компанії та фізичні особи-підприємці, що працевлаштували 877 вимушено переміщених осіб на Львівщині.

### **Залучення безробітних до суспільно корисних робіт**

21 червня 2022р. Кабінет міністрів України вніс зміни у [постанову](#), що стосується суспільно корисних робіт у воєнний час. Основна зміна – виплати з безробіття виплачують 30 днів з моменту реєстрації на біржі праці, продовження виплат можливе лише якщо отримувачі допомоги погоджуються залучатися до суспільно корисних робіт. Така праця оплачуватиметься у розмірі мінімальної зарплати. Так звана «Армія відновлення» сформована з безробітних покликана боротися з наслідками військових дій та підсилювати виконання суспільно важливих проектів. Цей механізм добре показав себе у областях де відбуваються бойові дії, але у Львівській області станом на 1 травня 2023 р. до виконання суспільно корисних робіт залучили [лише 67 осіб](#). Як правило, залучені до «Армія відновлення» виконують роботи для потреб ЗСУ. Зокрема йдеться про облаштування захисних споруд, вирубку дерев для формування окопів, плетіння маскувальних сіток тощо.

### **Підтримка бізнесу через урядову програму «є Робота».**

[«є Робота»](#) грантова програма покликана підтримати відкриття нових бізнесів, та стимулювання створення нових робочих місць існуючими підприємцями.

Для відкриття власної справи держава виділяє безповоротні гранти до 250 тисяч гривень. Процес подачі заявки є доволі простим, проте вимагає від заявника підготувати також бізнес план.

В рамках програми «є Робота» уряд особливу увагу приділив підтримці сільськогосподарського підприємництва, зокрема садівництва (програма Свій сад — до 400 тис. гривень за гектар, але не більше 25 гектарів) та створення теплиць (програма Своя теплиця — до 7 млн гривень), а також переробних підприємств (програма Новий рівень — до 8 млн гривень).

«є Робота» доволі ефективно впроваджується на Львівщині. Так у вересні 2023 р., за результатами розгляду заяв учасників 15-ї хвилі урядової програми «єРобота» Львівщина знову стала лідером за кількістю позитивних рішень. Загалом в рамках програми «є Робота» у Львівській області планується створити понад 1500 нових робочих місць.

«Цього разу право на мікрогрант вибороли 44 заявники, документи котрих попередньо розглядалися на нашій комісії, – [повідомив](#) директор Львівського обласного центру зайнятості Василь Барилюк. – Зокрема кошти на розвиток бізнесу у розмірі до 250 тис. грн отримують 5 юридичних осіб, 38 приватних підприємців та особа, яка тільки буде започатковувати власну справу. Вони зобов'язалися створити 91 нове робоче місце і освоїти 10,7 млн грн».

Ці програми не прямо скеровані на підтримку ВПО, проте також служать вирішенню проблеми працевлаштування, зокрема ВПО зможуть стати найманими працівниками в отримувачів грантів, або можуть спробувати відкрити свою справу. Проте акцент на підтримці сільського господарства обмежує значну частину ВПО від участі в програмі, власне завдяки необхідності мати в розпорядженні певну площу землі, яка скоріш за все залишилася на території з якої ВПО змушена була поїхати.

### **Програма грантів «Старт в ІТ»**

Також держава стимулює працевлаштування ВПО у сфері ІТ через [грантову підтримку](#). Заявки учасників разом з пакетом документів приймаються центрами зайнятості. Одержувачам гранту

надається електронний сертифікат для професійного навчання, який гарантує оплату навчальних послуг. Учасники програми мають використати сертифікат протягом 10 робочих днів з дня видачі, уклавши на його підставі договір з закладом освіти. Особи, які беруть участь у програмі, зобов'язуються пройти курс навчання та після його завершення протягом 30 днів працевлаштуватися за новою спеціальністю, або відкрити власну справу в цій галузі.

«Старт в ІТ» розрахований не тільки на ВПО але й на інших безробітних що опинилися у скрутному становищі, водночас значно обмежуючи можливість участі ВПО. Так, програма передбачає дуже жорсткі критерії успішності – працевлаштування або власна справа через 30 днів після закінчення навчання, також участь в програмі передбачає контакт з центрами зайнятості, а частина ВПО може його уникати через необхідність залучення до суспільно корисних робіт через 30 днів на обліку.

### **4.3. Підтримка зайнятості ВПО на регіональному рівні**

#### ***Львівська обласна військова адміністрація***

З травня 2022 року Львівська ОВА започаткувала програму із підтримки релокованого бізнесу. Так підприємці-ВПО могли отримати 900 тисяч гривень на переїзд та оновлення матеріально-технічної бази, за умови створення 20 і більше робочих місць.

Станом на лютий 2023 року, Обласна адміністрація нараховувала 225 релокованих підприємств, що створили близько 5 тисяч додаткових робочих місць. Проте у середньому, з кожним підприємством переїжджало і близько 25-32% персоналу.

У 2023 році ЛОВА витратила загалом 1.8 млрд грн. на відкриття і розширення бізнесу, цю суму планується подвоїти у 2024 р.

#### ***Львівський обласний центр зайнятості***

Державна служба зайнятості пропонує ряд сервісів та послуг, спрямованих на сприяння у працевлаштуванні переселенців на новому місці. Слід звернути увагу, що для того, щоб скористатися деякими послугами, людям зовсім не обов'язково реєструватися в центрі зайнятості. Це, зокрема - підбір роботи, профорієнтаційні послуги, отримання ваучера на навчання тощо.

Послуги з працевлаштування. Особи, зацікавлені в пошуку роботи, можуть здійснювати її самостійний пошук на Єдиному порталі вакансій або оформити підписку на вакансії через чат-боти у Telegram та Viber. Але, слід пам'ятати, що звернення до служби зайнятості може значно прискорити процес працевлаштування, оскільки часто фахівці служби здійснюють підбір кандидатів під конкретні замовлення роботодавців, зокрема - з організацією професійної підготовки безробітних безпосередньо на майбутньому робочому місці.

Професійне навчання та надання ваучерів. Служба зайнятості організовує професійне навчання безробітних за робітничими професіями, які користуються попитом на ринку праці. Таке навчання здійснюється на замовлення роботодавця або для самозайнятості особи, коли безробітний планує започаткувати власну справу.

Професійне навчання зареєстрованих безробітних здійснюється за кошти Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття. Служба має власну систему сучасних центрів професійно-технічної освіти, які навчають доросле населення за 95 робітничими професіями та 335 освітніми програмами. Після успішного завершення навчання слухачі отримують документ державного зразка про присвоєння відповідної кваліфікації. Громадяни, які мають професійну-технічну чи вищу освіту, не зареєстровані у службі зайнятості як безробітні, можуть безоплатно отримати від служби зайнятості ваучер на навчання та підвищити свій професійний рівень. Ваучер на навчання дає можливість пройти перепідготовку за робітничими професіями, підвищення рівня освіти, підвищення кваліфікації або спеціалізації та підготовку за спеціальністю для здобуття рівня магістра.

Ваучери видаються окремим категоріям громадян, зокрема і внутрішнім переселенцям, які відповідають певним вимогам за затвердженим Міністерством економіки переліком професій та спеціальностей.

Вартість ваучера не може перевищувати 10-кратного розміру прожиткового мінімуму для працездатних осіб, на сьогодні - це майже 27 тис. грн. Якщо вартість навчання перевищує цю суму, то роботодавець або фізична особа доплачує різницю самостійно.

Допомога по безробіттю. Розмір допомоги по безробіттю для кожної людини визначається індивідуально, але під час дії воєнного стану максимальний розмір допомоги по безробіттю не може перевищувати розмір мінімальної зарплати, встановленої законодавством на 1 січня календарного року. У 2023-му – це 6700 грн.

Допомога по безробіттю призначається з першого дня після дня надання статусу безробітного та в період дії воєнного стану її тривалість не може перевищувати 90 календарних днів. Водночас для осіб передпенсійного віку (за рік до досягнення відповідного віку та за наявності необхідного для призначення пенсії за віком страхового стажу) тривалість виплати допомоги по безробіттю не може перевищувати 360 календарних днів.

Надання грантів для створення або розвитку власної справи. У рамках реалізації урядового проєкту «Робота служба зайнятості супроводжує дві грантові програми, якими можуть скористатись і ВПО, зокрема:

- «Власна справа» - розмір мікрогрантів становить від 50 до 250 тисяч гривень;
- грант для ветеранів - передбачає три варіанти надання грантів на суми, які не можуть перевищувати 250 тисяч гривень, 500 тисяч гривень та 1 мільйон гривень відповідно.

Головною умовою отримання грантів є створення нових робочих місць. Подання заявок відбувається виключно через Портал Дія. До заяви обов'язково додається бізнес-план щодо започаткування нового або розвитку вже діючого бізнесу. Рішення щодо надання грантів приймає Державний центр зайнятості. Після перевірки на відповідність вимогам та погодження бізнес-проєкту грантові кошти перераховуються на окремий рахунок заявника в уповноваженому банку.

Впродовж трьох років підприємець повертає отриману суму коштів шляхом сплати податків та зборів, передусім за працевлаштованих працівників.

Використати грант у повному обсязі та створити нові робочі місця необхідно протягом 6 місяців з дати отримання коштів на рахунок.

### **Міжнародні програми і організації громадянського суспільства**

Львівська обласна військова адміністрація у своїх регіональних програмах розвитку стратегічно вирішила підтримувати підприємства середнього і малого бізнесу. Міжнародні гуманітарні організації більше сконцентрували увагу на мікропідприємствах.

Основні ресурси для підтримки бізнесу на Львівщині надходять від програм ООН та деяких інших міжнародних організацій. Так, МОМ підтримало грантами більше 50 малих та мікро- підприємств у Львівській області на загальну суму понад 1 млн євро. Продовольча та сільськогосподарська організація ООН (ФАО) підтримує грантами сільськогосподарські підприємства Львівщини. Іншими активними організаціями що працюють у даній сфері є Оxfam, «Людина в біді», Європейський банк реконструкції та розвитку (ЄБРР), Мерсу Corps, USAID.

Частина підтримки міжнародних донорів надається через місцеві чи національні організації - Благодійний фонд «СОС Дитячі Містечка», Благодійний фонд «Рокада», Західно-український ресурсний центр (ЗУРЦ)..



## Проміжні висновки

1. У зв'язку війною та вимушеним переміщенням, значна кількість мешканців України втратила роботу, і відповідно основні джерела доходів. Часто цілі родини разом з переїздом втратили і основні засоби до існування. Держава та міжнародні донори надають різносторонню допомогу ВПО – стимулюючи їх відкривати нові бізнеси, підвищувати кваліфікацію та перекваліфіковуватися у відповідності до потреб ринку праці.
2. Ситуація з працевлаштуванням ВПО, зокрема у Львівській області ускладнюється низкою факторів, таких як відмінність професійного профілю середньостатистичного ВПО від потреб ринку праці, пасивністю ВПО через стресові ситуації, небажання чоловіків призовного віку реєструватися на біржі праці через ризики бути мобілізованим. Непропорційно низькі зарплати до високої вартості життя у Львівській області часто знеохочують ВПО до активного пошуку роботи. Також працедавці часто відмовляються брати на роботу ВПО через невизначеність термінів перебування нового працівника на місці працевлаштування.
3. Існує загальне бачення всіх зацікавлених сторін, що працевлаштування ВПО є одним з найбільш ефективних інструментів для забезпечення ВПО своїх прав та потреб самостійно. Працевлаштування максимальної кількості громадян, не тільки сприятиме зросту бюджетних надходжень держави, але також зменшить кількість ресурсів які витрачаються на соціальну підтримку ВПО. У зв'язку з цим особлива увага на всіх рівнях приділяється програмам підтримки малого і середнього бізнесу на грантовій основі з обов'язковою умовою створення нових робочих місць.





## Розділ 5. Публічні послуги

У зв'язку з багатократним зростом кількості ВПО починаючи з лютого 2022р. значно зросло навантаження на надавачів публічних послуг. Щоб компенсувати навантаження у приймаючих громадах, а також забезпечити надання послуг, потреба в яких різко зросла (юридична, психологічна тощо) – держава, регіональна влада та ряд гуманітарних організацій створили нові програми підтримки покращення доступу до публічних послуг, а також посилили існуючі програми.

### 5.1. Медичні послуги

Попри військові дії українська медична система працює та надає необхідні послуги усім громадянам незалежно від того, чи були вони змушені змінити місце проживання внаслідок війни, чи ні. Відповідно до нових змін у законодавстві громадянин зі статусом ВПО може бути прийнятий у будь-якому закладі охорони здоров'я за своїм вибором, якщо цей заклад має можливість забезпечити відповідне лікування.

В умовах воєнного стану було спрощено доступ до первинної медичної допомоги для ВПО, зокрема отримання медичної допомоги безоплатно здійснюється за місцем їх фактичного проживання шляхом звернення до будь-якого закладу охорони здоров'я. Також внутрішньо переміщена особа має право на отримання медичної допомоги без укладання нової декларації з сімейним лікарем.

На території Львівщини, особливо у перші місяці війни ряд гуманітарних організацій надавали ВПО послугу «мобільної медичної бригади», коли група лікарів різних спеціальностей відвідувала прихистки ВПО і надавала базові медичні послуги, таким чином зменшуючи навантаження на місцеві клініки. Така допомога була в край потрібна особливо в прихистках де було сконцентровано значну кількість маломобільних та хронічно хворих ВПО. Головне завдання мобільних медичних бригад – підсилення закладів первинної медицини шляхом надання кваліфікованих медичних послуг місцевому населенню та ВПО в різних віддалених регіонах України.

Національна Служба Здоров'я України [радить](#) внутрішньо переміщеним особам за можливості підтримувати зв'язок із сімейним лікарем, адже він може допомогти дистанційно. В умовах війни сімейний лікар може проконсультувати пацієнтів онлайн чи за телефоном, або ж надати електронне направлення до профільного медичного спеціаліста. Продовжує функціонувати [програма «Доступні ліки»](#), що забезпечує значну кількість потребуючих ВПО ліками першої необхідності.

Попри вагому підтримку для системи охорони здоров'я що надається державою, міжнародними організаціями та бізнесом - медична послуга залишається однією з найбільш затребуваною серед ВПО, так згідно [даних опитування](#) у травні-червні 2023 р. - 36% ВПО вважають «ліки та медичні послуги» дуже актуальною потребою.

Надання медичних послуг ускладнюється не тільки фактом припливу значної кількості ВПО, що користуються медичними послугами в закладах за місцем проживання, але також масштабністю військових дій на території України і, відповідно, значною кількістю поранених військових та цивільних, мобілізацією частини медичного персоналу до війська та відтоком медичних кадрів за кордон. Іншим фактором ускладнюючим надання медичних послуг є те, що частина ВПО позбавлених домівок, вимушено залишається проживати в медичних закладах. Так, згідно приблизних підрахунків ЛОВА відзначає що станом на жовтень 2023 р. у медичних та соціальних закладах продовжує постійно проживати близько 500 осіб з числа ВПО.

### 5.2. Освітні послуги

Війна має значний негативний ефект на надання освітніх послуг, зокрема згідно даних Міністерства освіти і науки України за кордоном перебуває приблизно 7 500 українських вчителів. А в





школах України навчається понад 220 тисяч учнів із числа ВПО. Крім того, за інформацією Міністерства, ще 378 617 учнів і учениць наразі перебувають за кордоном, однак продовжують здобувати освіту за дистанційною, сімейною або екстернатною формами навчання в українських школах.

Щоб полегшити здобуття середньої освіти для дітей-ВПО держава надала їм додаткові можливості, що закріплені у Законі України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб»:

- Право на продовження здобуття певного освітнього рівня на території інших регіонів України за рахунок коштів державного бюджету або інших джерел фінансування (ч. 9 ст. 7).
- Право на безкоштовне харчування під час навчання у дошкільних, загальноосвітніх, професійно-технічних навчальних закладах незалежно від підпорядкування, типів і форми власності (ч. 10 ст. 7).
- Окремо, для підвищення доступності шкільництва для дітей-ВПО, 26 вересня 2023 Кабмін прийняв [Постанову №1022](#), якою були внесені зміни в Положення про заклад дошкільної освіти, якою передбачено:
  - В умовах воєнного стану в державних (комунальних) закладах дошкільної освіти для тимчасово відсутніх дітей можуть створюватися окремі різновікові групи з метою збереження місця здобуття дошкільної освіти.
  - Вихованці, які були вимушені змінити задеклароване/зареєстроване місце проживання (перебування) та/або залишити попереднє місце здобуття дошкільної освіти, в умовах воєнного стану за заявою одного з батьків (законного представника) переводяться на період їх відсутності до складу окремої різновікової групи закладу дошкільної освіти. При цьому батьки мають можливість подати таку заяву будь-яким доступним засобом зв'язку: листом, електронною поштою, навіть за допомогою телефонного дзвінка. Якщо ж зв'язок з батьками або іншими законними представниками дитини відсутній і така дитина не відвідує заклад дошкільної освіти протягом 2-ох місяців, її переводять до складу окремої різновікової групи до закінчення або скасування воєнного стану. При цьому дитину не відраховують.
  - Передбачено, що на вивільнені місця тимчасово відсутніх дітей у групах, які працюють, можуть зараховуватися інші дітки.
  - У разі повернення вихованця до задекларованого/зареєстрованого місця проживання (перебування) батьки (законні представники) можуть подати заяву про переведення дитини зі складу окремої різновікової групи до складу групи, що функціонує, відповідно до віку. Якщо ж у групі, яка функціонує відповідно до віку, на час повернення вихованця немає вільних місць, за згодою батьків (законних представників) таку дитину переводять до іншого державного (комунального) закладу дошкільної освіти. У всякому разі, керівник та/або засновник державного (комунального) закладу дошкільної освіти зобов'язаний забезпечувати на веб-сайті закладу дошкільної освіти відкритий доступ до інформації щодо вивільнених місць.

Держава забезпечує надання освітніх послуг дітям та молоді, зареєстрованим як ВПО, у тому числі тим, які навчаються за денною формою навчання у вищих навчальних закладах - до закінчення навчальних закладів, але не довше ніж до досягнення ними 23 років, державну цільову підтримку для здобуття вищої освіти у державних та комунальних навчальних закладах (абзац перший частини п'ятнадцятої статті 44 Закону України "Про вищу освіту").

Зокрема, цільова підтримка для здобуття вищої освіти надається у вигляді:

- повної або часткової оплати навчання за рахунок коштів державного та місцевих бюджетів;
- пільгових довгострокових кредитів для здобуття освіти;
- соціальної стипендії;
- безоплатного забезпечення підручниками;



- безоплатного доступу до мережі Інтернет, систем баз даних у державних та комунальних навчальних закладах;
- безоплатного проживання в гуртожитку;
- інших заходів, затверджених Кабінетом Міністрів України.

Крім того, взята на облік внутрішньо переміщена особа має право на продовження здобуття певного освітнього рівня на території інших регіонів України за рахунок коштів державного бюджету або інших джерел фінансування.

Діти з числа внутрішньо переміщених осіб чи діти, які мають статус дитини, яка постраждала внаслідок воєнних дій і збройних конфліктів, які навчаються у дошкільних, загальноосвітніх, професійно-технічних навчальних закладах незалежно від підпорядкування, типів і форми власності, забезпечуються безкоштовним харчуванням у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

Львівська обласна влада, а також ряд гуманітарних організацій надають додаткові програми заохочення ВПО до професійної перекваліфікації, що включають повну або часткове відшкодування витрат на здобуття нової кваліфікації. Детальніше про це можна дізнатися у розділі цього дослідження **«Працевлаштування ВПО»**.

### 5.3. Адміністративні послуги (ЦНАП)

Одним з найбільш ефективних інструментів надання найважливіших послуг для ВПО стали центри надання адміністративних послуг (ЦНАП). Основною задачею ЦНАП є надання ряду адміністративних послуг, проте завдяки відносно хорошому технічному забезпеченню та поширеності центрів у громадах, саме ЦНАПи стали основними осередками підтримки та поширення інформації про наявну допомогу для ВПО. Зокрема ЦНАПи займалися реєстрацією переміщених людей та наданням їм статусу ВПО.

На разі ЦНАПи, окрім адміністративних послуг доступним усім громадянам, надають ВПО [додаткові послуги](#) зі скерування на поселення в прихистки, надання юридичної допомоги, реєстрацією пошкодженого майна, відновлення втрачених документів. Послуги які змогли отримати переміщені особи завдяки ЦНАПам, важко переоцінити, адже саме оперативність роботи дозволила новоприбулим особам отримувати виплати, поселятися в місцях тимчасового проживання, а також відновити втрачені документи.

### 5.4. Соціальні послуги

Надання соціальних послуг є важливою функцією будь-якої держави. Проте під час війни кількість людей, які потребують підтримки, збільшується в рази. За півтора роки війни попит на соціальні послуги зріс у 2-4 рази, а кількість осіб з інвалідністю в Україні зросла на 300 тис

Міністерство соціальної політики ще на початку березня 2022 року розробило рекомендації щодо організації надання соціальних послуг в умовах воєнного стану. У них йшлося про спрощення та оптимізацію процедури надання окремих соціальних послуг. Однією із ключових методичних порад місцевим органам влади була порада щодо надання соціальних послуг екстрено (кризово), замість застосування повної процедури. Цей вид надання послуг дозволяв приймати рішення протягом доби з моменту одержання відповідної заяви, звернення, повідомлення про необхідність надання допомоги. Проте, щоб оптимізувати процедуру надання соціальних послуг на довгострокову перспективу, необхідні системні нормативні зміни.

Постанова КМУ від 16.03.2022 [№ 294](#) внесла зміни до «Порядку надання соціальних послуг особам з інвалідністю та особам похилого віку, які страждають на психічні розлади», розширила можливості ВПО щодо отримання соціальної допомоги, зокрема таких як: стаціонарний догляд (створення умов для проживання; забезпечення харчуванням), паліативний догляд (допомога у вирішенні питань отримання знеболювання), догляд вдома, підтримане проживання (забезпечення

проживання, розвиток та підтримка навичок самообслуговування та інших навичок, необхідних для самостійного проживання) тепер можна надавати як екстрені.

Також в зв'язку з війною, держава розпочала напрацьовувати законодавчі механізми, що дозволяють залучати представників недержавного сектору як надавачів соціальних послуг. Зокрема, шляхом соціального замовлення. Проте наявність законодавчих механізмів не дозволяє застосовувати його у повній мірі, оскільки залученість громадського сектору до надання соціальних послуг є ще недостатньою.

### **Юридичні послуги**

Забезпечення юридичною підтримкою ВПО є однією з найбільш затребуваних послуг, що дозволяє ВПО повноцінно скористатися своїми правами і пільгами. Фактично юридична послуга часто включає більш комплексні набір послуг такі як інформаційні та менторські послуги, що роз'яснює ВПО в залежності від їхньої ситуації, можливості підтримки та шляхи отримання відповідних довідок.

Однією з найбільш активних організацій що працює з ВПО в сфері юридичних послуг з 2014 року є [Благодійний фонд «Право на захист»](#). Ця організація зокрема надає підтримку у вирішенні наступних питань:

- взаємодія з державними органами та оформлення статусу переміщеної особи;
- отримання допомоги особами, що стали жертвами кримінальних злочинів;
- документування зруйнованого чи пошкодженого житла та відсутність дій з боку влади щодо його відновлення;
- наданням безоплатних юридичних консультацій;
- наданням юридичної допомоги при складанні документів загального та судового характеру;
- судовим та позасудовим представництвом з питань, пов'язаних із вимушеним переміщенням та юридичного захисту постраждалих від війни;
- наданням широких первинних юридичних консультацій із актуальних тем щодо реєстрації ВПО, соціальних виплат та послуг;
- відновленням особистих документів особи;
- відновленням втрачених документів на майно;

Також організація проводить моніторинг та дослідження стану забезпеченості ВПО юридичною підтримкою, збирає інформацію щодо найбільш важливих юридичних питань і поширює інформацію щодо шляхів вирішення таких питань шляхом видання друкованих матеріалів і подальшого розповсюдження в місцях проживання ВПО.

### **Харчування**

З початком повномасштабного вторгнення в Україну, значна кількість переміщеного населення потребувала підтримки також для забезпечення основних життєвих потреб в т.ч. харчування. На значних вокзалах та автобусних станціях волонтерами було розгорнуто польові кухні для підтримки переміщеного населення, спеціалізовані гуманітарні організації такі як World Central Kitchen (WCK) почали масово забезпечувати їжею прихистки з ВПО по цілій Україні, більшість з приймаючих громад також організували харчування для новоприбулих ВПО. Така підтримка була ключовою для зменшення негативних наслідків масового переміщення населення в перші місяці повномасштабної війни. Проте в подальшому допомога їжею для ВПО скоротилася до мінімуму і лише у деяких прихистках волонтери продовжують забезпечувати ВПО приготованими стравами. За даними [дослідження](#), третина керівників прихистків у Львівській області вважають що їжа є основним викликом для проживаючих у його закладі ВПО, тим самим ставши основною незадоволеною потребою (забезпечення кухонним приладдям на 2ому місці, і потреба в ремонтах – на 3ому).

Як центральна, так і обласна влада не вважають забезпечення ВПО їжею пріоритетом допомоги, вважаючи що ВПО повинні забезпечувати себе харчуванням використовуючи грошову допомогу.

Забезпечуючи безкоштовним харчуванням лише вразливі категорії ВПО, що знаходяться в соціальних та медичних закладах – лікарнях, геріатричних пансіонатах тощо.

### **Психосоціальна підтримка**

Втрата дому чи вимушена евакуація з рідного міста, утрата близької людини, тривога за близьких, які на фронті та ряд інших важливих причин призводять до підвищення рівня психічного напруження, та відповідно зростає ризик виникнення психічних розладів. Війна негативно впливає на значну кількість населення України, але особливого психічного стресу зазнають власне переміщенні особи, ситуація яких погіршується необхідністю шукати нове місце проживання та роботи, інтегруватися у нову громаду.

Саме тому психологічна та психосоціальна підтримка є однією з ключових і поширених послуг які надаються ВПО. Окрім державних спеціалізованих закладів, працює ряд центрів підтримки, мобільних бригад що фінансуються за кошти міжнародних донорів та волонтерів.

Первинна психічна допомога надається вже по приїзді до Львівської області, зокрема на головному залізничному вокзалі Львова продовжують діяти волонтери медико-психологічної допомоги. Вони працюють цілодобово, щоб надати медичну чи психологічну допомогу, скерувати на поселення чи транспорт, виплати чи отримання гуманітарної допомоги.

#### *Координаційний центр з підтримки цивільного населення*

За медичною допомогою та психологічною підтримкою можна звернутися до [Координаційного центру](#) (КЦ) при обласній адміністрації. Він зароджувався весною 2022 р. власне з метою узгодження дій партнерів щодо надання медико-психологічних послуг, тому механізми координації щодо цих компонент є добре розвинуті, зокрема інформація про надавачів послуг регулярно оновлюється на [карті КЦ](#). Представництва КЦ діють у кожному районному центрі області, та в ряді більших громад. Допомогу надають фахівці Львівської ОВА та представники українських і міжнародних організацій. Окрім психологічної, тут можна отримати також гуманітарну допомогу та юридичний супровід.

#### *Центри психічного здоров'я*

У м. Львові створено п'ять центрів психічного здоров'я, що надають допомогу українцям, які постраждали від війни, та людям з іншими психологічними потребами. «Центри психічного здоров'я» надають допомогу, яка є більш доступною, ніж психіатричні послуги, і дає змогу відвідувати центр без відриву від основного місця праці. У таких центрах медична, психологічна та соціальна допомога надається комплексно. Водночас, тут можуть надавати подальший супровід людям із важкими проблемами після спеціалізованого лікування», — пояснюють у міському управлінні охорони здоров'я.

Центри психічного здоров'я створено на базі закладів охорони здоров'я: поліклініці дитячої лікарні святого Миколая на вул. Орлика; 5-й лікарні на вул. Чупринки; 5-й поліклініці на вул. Виговського; 2-й поліклініці на вул. Симоненка; на базі центру «Незламні» на вул. Мазепи. Звернутися в центри психічного здоров'я можна за скеруванням лікаря, за рекомендацією фахівця соціальних служб або самостійно.

#### *Центр надання психосоціальної реабілітації*

Новий центр психосоціальної реабілітації відкрився у Львівській обласній клінічній психіатричній лікарні. Тут надають комплексну допомогу та підтримку усім, хто постраждав внаслідок воєнної агресії.

У центрі надають низку реабілітаційних послуг за індивідуальними програмами для пацієнтів. Тут діють творчі студії, такі як кабінети праце-терапії та арт-терапії, завдяки чому люди можуть передати свої емоції та переживання через малювання картин. Центр співпрацює з іншими структурними підрозділами лікарні, а в разі необхідності — з іншими лікувально-профілактичними закладами, а також з установами соціальної служби.

Завдяки психологічній реабілітації, пацієнти зможуть відновити фізичне та психічне здоров'я. Фахівці допоможуть знизити рівень психічних травм, які проявляються у гострих стресових ситуаціях, а також дбатимуть, щоб у людей не виникала саморуйнівна поведінка. Послуги із психологічної реабілітації тут надають в індивідуальній, сімейній та груповій формах.

Разом з тим на базі Львівської психіатричної лікарні запрацювало оновлене клінічне лікувально-діагностичне відділення №3. Наразі тут розгорнули додаткові ліжка для майже сотні вимушено переміщених пацієнтів.

#### *Центр допомоги жінкам у кризовій вагітності*

Для молодих матерів, зокрема і для вимушено переміщених, у центрі на вул. вул. Личаківській, 47 організують безкоштовні навчальні проєкти, де формуватимуть необхідні навички правильного догляду за малюком, навчатимуть правил особистої гігієни, побудові гармонійних відносин з партнером, ведення домашніх фінансів та облаштування родинного побуту.

### **Проміжні висновки**

1. У зв'язку з багатократним зростом кількості ВПО починаючи з лютого 2022р. значно зросло навантаження на надавачів публічних послуг у приймаючих громадах Львівщини. Перші місяці та нагальна потреба забезпечити базові послуги для мільйонів ВПО, були важким випробуванням для національної системи надання послуг. Зовнішня підтримка пом'якшила негативний ефект від завантаженості системи як для місцевих мешканців, так і для ВПО. Зокрема міжнародні та локальні організації розпочали надання підтримки з перших днів повномасштабного вторгнення, надаючи додаткові (переважно безкоштовні) медичні, освітні, юридичні, психологічні послуги.
2. Війна особливо загострила проблеми в окремих секторах надання публічних послуг, стимулюючи як диджиталізацію багатьох послуг (адміністративні) так і різке збільшення кількості працівників які готові надавати спеціальні послуги (психосоціальна, юридична, соціальна підтримка). Державні органи та міжнародні програми намагаються посилити потенціал надавачів послуг та спростивши частину процедур.



## Розділ 6. Інтеграція ВПО

### 6.1. Загальна ситуація

Питання інтегрування ВПО в приймаючі громади пройшло довгий шлях починаючи з 2014 р. За цей час як державою, так і неурядовими організаціями було напрацьовано багато механізмів що дозволяють ВПО легше включитися в соціальне та економічне життя приймаючих громад, тим самим сприяючи нормалізації практики переселення та сприяючи знесенню міжрегіональних культурних стереотипів. Після 24 лютого 2022р. існуючий виклик був значно масштабований, вперше створюючи ситуацію коли населення ВПО в приймаючій громаді могло тимчасово перевищувати кількість місцевих мешканців. В багатьох громадах України населення ВПО тепер складає значну частину населення, що спричиняє системну трансформацію в багатьох сферах життя місцевого населення. Спеціалізовані програми держави та неурядових організацій спрямовані на згладжування цього трансформаційного етапу і тому в значній мірі скеровані не тільки на безпосередню допомогу ВПО, але на посилення місцевої влади та мешканців.

Загалом міжнародні гуманітарні організації виділяють 3 категорії ВПО по відношенню до інтеграції: ВПО які планують інтегруватися за теперішнім місцем проживання, планують переселитися далі (знаходяться в громаді транзитом), планують повернутися на попереднє місце проживання. В контексті України значну роль відіграють також ті хто повернувся до України після тимчасового перебування закордоном. Усі ці категорії людей потребуватимуть підтримки у інтеграції у нові громади, або повторної інтеграції у громади які ці люди тимчасово залишили. В контексті всієї Львівської області це близько 10-15% населення.

Важливість інтеграції важко переоцінити, адже саме цей комплексний процес дозволяє не тільки залучити ВПО до всіх сфер публічного життя громади і тим самим мінімізувати конфлікт між ВПО та місцевим населенням, але фактично посилити громаду в довгостроковому плані – надавши нові людські ресурси та розширивши культурне різноманіття.

Міжнародний досвід інтеграції ВПО показує що для інтеграції потрібно від 5 до 10 років. За цей час, при наявності сприятливих умов, новоприбулі мешканці отримують такий самий доступ до послуг і прав, як і місцеві жителі. Основними критеріями такої інтеграції є:

- доступ до міської інфраструктури: якість інфраструктури та наявність міських політик щодо ринку праці, житла, середньої та дошкільної освіти, охорони здоров'я, культури;
- спроможність органів влади швидко реагувати на міграцію: наявність стратегії або політик інтеграції і звітів про їхнє виконання; публічна позиція органів влади і запровадження змін для кращого надання послуг;
- взаємодія місцевої громади і мігрантів: наявність консультативного органу за участі переміщених осіб; взаємодія органів влади з громадськими організаціями і донорами для інформування ВПО про можливості в місті; наявність ВПО серед працівників муніципалітету та депутатів міської ради.

### 6.2. Ради ВПО

Органи влади всіх рівнів не мають достатньо ресурсів та політичної волі щоб впроваджувати спеціальні програми інтеграції. Проблеми загострення конфліктів між місцевими мешканцями та ВПО часто вирішуються «ad hoc». Бракує також дієвих механізмів які б дозволили ВПО сприяти власній інтеграції, гуртуючи ВПО та місцевих мешканців навколо спільних проблем. Одним з таких механізмів можуть стати Ради ВПО (консультативно-дорадчі органи, які мають об'єднати між собою ВПО та місцевих активістів, щоб ефективніше захищати права та інтереси ВПО в регіоні та громада).

Оскільки Рада ВПО вимагає активної позиції самих ВПО та відкритості місцевої влади дослухатися до позиції ВПО, та відповідно коригувати свою політику, процес формування рад ВПО відбувається



доволі повільно. Так, станом на жовтень 2023р. у Львівській області створено 12 [рад ВПО](#) (в тому числі обласна рада ВПО), також процес формування рад запущено ще у декількох громадах Львівщини. Громадські та міжнародні організації можуть лише стимулювати створення таких рад, інформуючи ВПО про таку можливість та надаючи технічну підтримку. Зокрема активними в цій сфері на Львівщині є благодійні фонди HOPE.UA, Stabilization Support Services, Рокада. Ефективність роботи рад ВПО на разі зарано оцінювати але в значній мірі вона залежатиме від активності самих ВПО.

### 6.3. Міжнародні проєкти

Як вже було зазначено вище органи влади всіх рівнів не проявляють політичної волі до питань інтеграції ВПО у приймаючі громади, передоручаючи цей напрямок міжнародним програмам та громадському сектору.

Не має змісту також перераховувати всі діючі на сьогодні в Україні і Львівській області зокрема міжнародні програми і проєкти, орієнтовані на інтеграцію ВПО у приймаючі громади. Варто зауважити, що таких проєктів є значна кількість, а міжнародні донори надають цьому питанню посилену увагу. Для ілюстрації ситуації в питаннях інтеграції було проаналізовано декілька проєктів, які реалізувались у 2022-2023 роках на Львівщині.

Так Міжнародна організація з міграції (МОМ), запустила два проєкти у Львівській області спрямовані на адаптацію ВПО у місцевих громадах:

1. [Проєкт «Соціальна згуртованість»](#) реалізується у громадах Дрогобич та Новий Розділ, де групи громадських активістів які складаються як з місцевих, так і ВПО, спільно з МОМ розробляти план заходів інтеграції ВПО. Активності включали тренінги з розвитку громади, активізацію волонтерських активностей, технічну підтримку закладів які використовуються для проведення соціальних заходів.

2. [Проєкт "Людський вимір"](#) реалізується у 16 громадах Львівщини. Основний акцент надається підтримці і навчання місцевої влади щодо роботи у нових кризових умовах, зокрема роботою з ВПО.

Так в рамках проєкту представники влади проходили тренінги зі збору даних, інклюзивного прийняття рішень, адвокації місцевих інтересів. В кінці місцева влада отримувала грант на реалізацію власного проєкту (10 тис. дол.). Більшість з проєктів було скеровано на посилення матеріально-технічної бази Центрів надання адміністративних послуг, закладів освіти та охорони здоров'я.

У 2022 році ГО «Європейський діалог» реалізувала [проєкт «Партнерство між громадськими організаціями та органами муніципальної влади в інтеграції та адаптації внутрішньо переміщених осіб у територіальні громади Львівської області»](#). Ціль проєкту - зміцнення організаційної спроможності місцевих ОГС та посилення їхнього партнерства з органами місцевого самоврядування, громадянами та бізнесом шляхом здійснення практичних заходів із забезпечення комфортного життя та соціальної інтеграції внутрішньо переміщених осіб у 10 громадах. Основні заходи цього проєкту передбачали оцінку потреб ВПО, проведення спільних заходів для ВПО та місцевих мешканців, проведення навчань для представників громадського сектору.

Важливо також відзначити, що в Україні існує ряд організацій які стимулюють інтеграцію ВПО в непрямої спосіб, наприклад Управління Верховного комісара ООН у справах біженців (УВКБ ООН), у 2023 р. розпочали проєкт «Розвиток мережі молодіжних центрів та просторів у Львівській області», що передбачає створення та посилення 9 молодіжних центрів на Львівщині. Основні ресурси скеровуються на проведення сучасних ремонтів у закладах (10-15 тис. дол. на один центр).

Відносно незначні ресурси які витрачаються на напрямок інтеграції ВПО у нових громадах, пояснюється бажанням міжнародних організацій радше стимулювати місцеву та національну владу випрацьовувати власні підходи та стратегії до вирішення цього питання. Також через продовження війни, значна кількість самих ВПО не мають змоги визначитися з власною довгостроковою стратегією



(як показують [опитування MOM](#) – лише близько половини ВПО які знаходяться у західному макрореґіоні – не планують переміщатися у найближчі 3 місяці).

### Проміжні висновки

1. Масова міґрація в середині країни та значна кількість місцевих мешканців які вимушені були покинути Україну, створила значний виклик для єдності та інтегрованості громад. Зокрема як показують дослідження, значна кількість ВПО готова залишатися жити на нових місцях, але потребує підтримки в питаннях інтеграції в соціальне та економічне життя приймаючих громад. Ті люди які повертаються з-за кордону, або військовослужбовці яких демобілізують в свою чергу теж потребують підтримки щоб ефективно ре-інтегруватися в життя своїх громад.
2. ВПО зіштовхуються з низкою викликів в процесі інтеграції в громади Львівської області. Окрім культурних та мовних бар'єрів, ситуація характеризується погіршеним психологічним станом значної кількості ВПО, загостреною чутливістю до питання війни – адже бойові дії ведуться переважно на території з якої прибули ВПО.
3. На разі у державних органів відсутні дієві механізми і стратегічне бачення допомоги ВПО щодо інтеграції в громади. Переважно цим напрямком роботи займаються міжнародні організації та регіональні і місцеві організації громадянського суспільства.

## Розділ 7. Моніторинг процесу забезпечення прав ВПО у Львівській області

У дослідженні також пропонується порівняти результати подібних досліджень, які проводились на території Львівської області на протязі 2022-2023 років. Це дає можливість не тільки здійснити моніторинг процесу, але й порівняти та оцінити зміни, які відбулись в регіональній та місцевій політиці забезпечення прав ВПО на протязі 2-х років, зміни потреб ВПО та бажання змінювати ситуацію, зокрема в питаннях самозабезпечення, активізації своєї ролі в суспільному житті приймаючих громад та країни в цілому з перспективою консолідації сходу та заходу та повоєнного відновлення України.

Одним із перших комплексних досліджень стала аналітична записка [«Повернутись додому: Експрес-картування потреб та очікувань ВПО у Львівській області»](#), проведене ГО «Ресурсно-аналітичний центр «Суспільство і довкілля» за підтримки Європейського Союзу та Міжнародного Фонду «Відродження» в межах грантового компоненту проєкту EU4USociety у квітні 2022 року. Кількісне соціологічне опитування, проведене Соціологічною компанією «ФАМА» включало 433 респонденти з числа ВПО. Метою аналітичної записки було виявити основні характеристики, потреби і наміри ВПО, що перебувають у Львівській області, а також сформулювати і в подальшому обговорити в рамках діалогу стейкхолдерів рекомендації щодо стратегій підтримки ВПО в питаннях зайнятості, створення можливостей для ведення бізнесу, забезпечення житлом та задоволення інших виявлених потреб. В аналітичній записці було представлено загальну характеристику профілю ВПО у Львівській області, розглянуто основні потреби ВПО, зокрема забезпеченість житлом, гуманітарною та фінансовою підтримкою, реалізація спеціальних потреб, професійного життя, ділова та соціальна активність ВПО, а також планування майбутнього, напрацьовано рекомендації для цільових аудиторій. Кількість респондентів.

Результатом наступного масштабного дослідження стала аналітична записка [«Оцінювання потреб внутрішньо переміщених осіб у територіальних громадах Львівської області»](#), проведеного ГО «Європейський діалог» у серпні-вересні 2022 року за підтримки Проєкту USAID «Підвищення ефективності роботи та підзвітності органів місцевого самоврядування» («ГОВЕРЛА»). Кількісне соціологічне опитування включало 1014 респондентів з числа ВПО. Публічні обговорення результатів дослідження у 10 територіальних громадах Львівської області дозволили уточнити отримані статистичні дані та висновки, а також вислухати думки місцевих мешканців, органів місцевого самоврядування, локальних неурядових організацій.

[«Мультисекторальне дослідження потреб та гуманітарного реагування у Львівській області»](#), здійснене Ініціативою REACH у співпраці з кластером СССМ стало підсумковим за 2022 рік дослідженням по комплексу питань щодо ВПО, яке включало 1 287 особистих інтерв'ю домогосподарств у 184 населених пунктів по всій області (місто Львів та 183 населених пунктів області) та 5 цільових громад (міські громади - Львівська, Червоноградська; селищні громади - Східницька, Новояричівська, Красненська) в період з 8 листопада по 2 грудня 2022 року. Збір якісних даних був проведений шляхом 14 інтерв'ю з ключовими інформантами серед постачальників публічних послуг (ППП), дав можливість зрозуміти вплив загострення воєнних дій на три основні сектори (освіта, охорона здоров'я та соціальні/адміністративні послуги). Ініціатива REACH також провела 8 обговорень у фокус-групах з місцевими суб'єктами реагування (ОФГ-МСП) та 2 обговорення у фокус-групах з міжнародними акторами (ОФГ-МА), щоб зрозуміти їх пріоритети та можливості.

Дані для порівняння вищенаведених досліджень включають основні висновки досліджень, наведені нижче та деталізовані результати опитувань, наведені у **додатку 3.**, який також включає результати опитування цього дослідження.

## Проміжні висновки

1. На протязі 2022-2023 років чисельність і склад ВПО, які оселились на території Львівської області практично не змінились - офіційно зареєстрованих ВПО є 243 тис. осіб (хоча реально – значно більше, близько 400 тис. осіб за офіційними заявами керівництва області). Основна хвиля ВПО прибула в область протязі березня-квітня 2022 року.
2. Більшість ВПО (опитуваних - до 80%, офіційно зареєстрованих – 64%) становлять жінки (фактично цей відсоток дещо нижчий з огляду на відмову чоловіків брати участь в опитуванні, а також офіційно реєструватись). Значний відсоток працездатних осіб – близько 55%, а також дітей (29%) та пенсіонерів (13%).
3. Якщо до середини 2022 року близько 80% ВПО ще не визначились з перспективою подальшого перебування у приймаючих громадах, то в кінці 2022 року і в жовтні 2023 року більше 70% ВПО планують повернення в місця попереднього проживання при умові завершення гарячої фази військових дій та відновлення соціальної інфраструктури.
4. Матеріальний стан більшої частини ВПО є достатньо низьким - близько 66% осіб мають місячний дохід менше 6 тис.грн. на місяць, з них 21% - менше 3 тис.грн. Ці цифри практично не змінились від початку війни і до сьогодні. При цьому дещо зросла частка ВПО, дохід яких складає (7- 20) тис. грн. – від 20% у 2022 році до 30% у 2023 році. Основне джерело доходів - державна допомога у форматі соціальних виплат.
5. Вирішальними для ВПО як на сьогодні, так і на перспективу залишається державна допомога у форматі соціальних виплат та адресної грошової допомоги міжнародних організацій, питання харчування та індивідуального житла. Гостра потреба у фінансовій допомозі та інших видах державної допомоги та публічних послуг від самого початку війни застала ВПО офіційно реєструватись ВПО – від 76% у травні 2022 року до 95% на кінець 2023 року. Характерно, що потреба у психологічній та правовій підтримці залишилась від початку 2022 року до сьогодні на останніх позиціях.
6. Питання індивідуального житла на середньострокову перспективу залишається вкрай важливим. З моменту скорочення тимчасових місць колективного проживання (МКП) влітку 2022 року, де проживало до 60% ВПО, у приватному секторі сьогодні сконцентровано понад 90% ВПО. При цьому 84% з них оплачують жило повністю чи частково. Вичерпування власних заощаджень ВПО, підвищення цін на оренду та комунальні послуги змушують всіх ключових суб'єктів реагування (регіональних та міжнародних) активізувати заходи щодо розвитку «соціального жила».
7. Питання харчування стабільно займає 3-є місце в рейтингу потреб ВПО. При цьому дещо скоротилась допомога готовими обідами, однак значною залишається допомога продуктами харчування – до 74% ВПО отримують допомогу продуктами харчування.
8. Завдяки значній кількості гуманітарної (нехарчової) допомоги, яка надавалась достатньо регулярно одразу після 24 лютого 2022 року місцевим населенням, громадськими організаціями та волонтерами, а згодом – міжнародними гуманітарними організаціями, потреби ВПО в повній мірі були забезпечені. При цьому, у 2022 році близько 80% потребуючих були задоволені кінстю та кількістю допомоги, то у жовтні 2023 року цей відсоток понизився до 40%(!), хоча якість і кількість такої допомоги, особливо з боку міжнародних програм не змінились.
9. Ефективне управління гуманітарною ситуацією в області стало можливим завдяки активній ролі регіональних та місцевих органів влади, активності громадських організацій. При цьому міжнародні фонди та програми реагування успішно доповнюють роботу місцевих суб'єктів. Якщо протязом 2022 року спостерігались значні проблеми координації дій суб'єктів надання



допомоги ВПО, то у 2023 році ситуація у Львівській області значно покращилась, в першу чергу завдяки створенню мережі консультаційно-координаційних центрів.

10. У питаннях працевлаштування ВПО є ще багато проблем. При цьому дещо нелогічними є дані дослідження у травні 2022 року – «70% економічно-активних респондентів працевлаштувалися». Подальші дослідження (2022-2023 роки) стабільно фіксували частку працевлаштованих – (20-30)%. Із тих, кому вдалося працевлаштуватися, лише 8% взагалі зверталися у служби зайнятості. Ключовими проблемами з працевлаштування ВПО стабільно вказують: відсутність вакансій за спеціальністю, низький рівень пропонованої оплати праці догляд за іншими членами сім'ї та фізична неспроможність працювати.
11. Майже 70% ВПО хочуть отримати роботу за фахом. При цьому ті ж 70% ВПО зазначили, що «не хотіли б отримати іншу професію», а 30% готові на перекваліфікацію, проходження відповідних курсів і навчань.
12. Ключовими джерелами інформування ВПО про допомогу є електронні джерела інформації (70% опитаних), у тому числі 76% з них - у групах для ВПО в соціальних мережах. При цьому 90% ВПО відзначили низький рівень інформування ВПО з боку органів місцевої влади.
13. 95% ВПО зазначили, що між ВПО та приймаючою громадою існувала напруженість у відносинах (в основному на мовному ґрунті). Поступово покращується ситуація з інтеграцією ВПО в життя приймаючих громад. Більше 70% ВПО стверджують, що відносини між ними та мешканцями є добрими. Однак, соціальна активність ВПО залишається доволі низькою. Близько 30% опитуваних декларують свою участь у житті громади – в основному через святкові та інтеграційні зустрічі, організовані місцевими волонтерами чи міжнародними проектами.



## Додатки

## Додаток 1

## Перелік ключових онлайн ресурсів гуманітарної допомоги

Назва платформи	Засновники	Формат платформи	Набувачі допомоги:	Вид (категорії) допомоги:
<a href="#">UNITED24</a>	Ініціатива Президента України	Збір і прозорий розподіл коштів	ЗСУ, МОУ, МОЗ, Мінсоц	Збір коштів
<a href="#">#Є Допомога</a>	Міністерство соціальної політики	Координація запиту на допомогу та можливостей для її надання за рахунок донорів, волонтерів, партнерів із бізнесу. Грошова допомога від держави. Волонтерська допомога. Пошук допомоги для переїзду. Повідомлення про пошкодження майна. Компенсація підприємцю за працевлаштування ВПО. Допомога жителям нещодавно звільнених територій і тим, хто поїхав	ВПО	Допомога надається за напрямками: продукти; одяг/ побутові речі; пальне; медичні ресурси, гуманітарна допомога, фінансова допомога.
<a href="#">СпівДія</a>	Координаційний штаб Офісу Президента Міністерство молоді та спорту, Міністерство розвитку громад МОЗ, Міністерство з питань реінтеграції	Координація потреб і допомоги	добровольцям, волонтерам, ВПО установам для біженців	Продукти, засоби гігієни, побутова хімія, одяг, інше..
<a href="#">Help Ukraine Center</a>	Суспільна ініціатива	Збір і доставка гуманітарної допомоги. Фонд приймає пожертви на придбання ліків та інших необхідних гуманітарних продуктів в Європі	Безадресна доставка для ЗСУ, МОЗ та Мінреінтеграції.	Ліки, медичне обладнання та продукти першої необхідності, збір коштів.
<a href="#">Med Data</a>	МОЗ, ДП закупівлі	Платформа для збору та розподілу потреб у медичних препаратах	Заклади охорони здоров'я, Департаменти	Медичні засоби





<a href="#">Prozorro+</a>	ДП Прозоро	Збір потреб та пошук компаній, які можуть задовільнити потреби. Водночас компанії, які мають послугу/товар можуть знайти потребу, яку вони можуть задовільнити. Крім того, є можливість пошуку фінансування закупівлі.	Державні або місцеві органи влади Військові адміністрації Гуманітарні штаби Збройні Сили України	Різноманітні категорії
<a href="#">Телеграм-бот</a> <a href="#">Турботник</a>	Міністерство цифрової трансформації та Corezoid	Збір потреб: допомога переселенцям	ВПО	Тимчасове житло та необхідні речі у ЦНАПах, що працюють як пункти турботи-видачі.
<a href="#">KOLO</a>	волонтери	Збір коштів	ЗСУ	-
<a href="#">UkraineNow Help</a> <a href="#">Ukraine</a>	НУО, зареєстрована у США, що складається з волонтерів у всьому світі	Збір допомоги та збір потреб, пошук волонтерів та водіїв	-	-
<a href="#">Паляниця.Інфо</a>	Українським волонтерським центром.	Інформаційний портал, що об'єднує збір потреб та збір допомоги	цивільне населення	Донорство крові, допомога дітям, допомога захисникам, переселенцям, стареньким, тваринам.
<a href="#">#Логістика разом</a>	Волонтери	Завдання: збір коштів на закупівлю, виробництво, перевезення; збір конкретних товарів; забезпечення потреб швидко та тільки тим, кому це реально необхідно	цивільне населення, військові	Амуніція, логістика, збір коштів
<a href="#">Карітас України</a>	Карітас України	Збір допомоги та збір потреб	ВПО	Збір коштів

**Додаток 2****ЖИТЛО ДЛЯ ПЕРЕСЕЛЕНЦІВ: ГУРТОЖИТКИ,  
МОДУЛЬНІ БУДИНКИ, ВИКУП ЖИТЛА****СТАТИСТИКА**

Львівська область – одна з 5 областей, яка з початку військових дій прийняла найбільшу кількість внутрішньо переміщених осіб.

Станом на 11.09.2023 фактично на Львівщині зареєстровано понад **232 тисячі** ВПО, з них близько **66 тисяч** – діти. Крім того, Львівщина прийняла найбільшу кількість релокованих підприємств, а це понад 5 тисяч евакуйованих на територію області працівників. Цих людей забезпечено місцями тимчасового проживання в закладах соціальної інфраструктури та у приватному секторі.

**РЕНОВАЦІЯ ЖИТЛА**

Один з найдієвіших способів збільшення житлового фонду – проведення ремонтних робіт наявних гуртожитків/закладів соціальної інфраструктури та переобладнання нежитлових приміщень на житлові. Цей спосіб дозволяє в короткі терміни та з використанням незначних капіталовкладень створити тисячі додаткових місць для вимушених переселенців.

Що зроблено:

1. Актуалізовано базу закладів соціальної інфраструктури для їх перепрофілювання під довготривале проживання для ВПО в частині їх пріоритетності для громад та вартості робіт: 338 об'єктів на загальну суму 4,2 млрд грн з можливістю створення 21,6 тис. місць для ВПО.

2. Триває реалізація обласної Програми реалізації пріоритетних інфраструктурних проєктів у Львівській області, в рамках якої за 2022-2023 рік створено **3 232** додаткових місць для ВПО (у 2022 році – 2 818 місць; у 2023 – 414 місць), в які уже заселено **2 157 ВПО** (на розгляді – 53 ВПО, вільних - 876 місць).

3. Загальна ситуація по реновації житла за 2022-2023 роки з урахуванням залученого фінансування з обласного бюджету, коштів громад та міжнародних партнерів:

Показники	2022	2023	ЗАГАЛОМ
<b>6. Охоплено ремонтами:</b>			
▪ об'єкти	120	39	<b>159</b>
▪ можливість створення додаткових місць	9 408	1 051	<b>10 459</b>
<b>7. Створено додаткових місць:</b>	3 282	1 632	<b>4 914</b>
<b>8. Покращено умови проживання:</b>	1 382	263	<b>1 645</b>
<b>9. Налагоджено співпрацю з донорами:</b>	20	3	<b>23</b>
<b>10. Залучено коштів, млн грн:</b>	<b>647,3</b>	<b>400,5</b>	<b>1047,8</b>
▪ Програма інфраструктурних проєктів	201,2	166,7	<b>367,9</b>
▪ інші обласні програми	19,8	105,6	<b>125,4</b>
▪ державний бюджет	-	10,0	<b>10,0</b>
▪ донорські кошти	310,2	83,0	<b>393,2</b>
▪ кошти громад	112,1	31,2	<b>143,3</b>
▪ інші джерела	4,0	4,0	<b>8,0</b>

## БУДІВНИЦТВО НОВОГО ЖИТЛА

Модульне та каркасне житло:

Відсутність затвердженого фінансування з державного бюджету для Львівської області на будівництво традиційного багатоквартирного житла для ВПО стало передумовою у визначенні альтернативних варіантів будівництва житла, яке потребує значно менших капіталовкладень та часу на їх реалізацію. Йдеться про модульне та каркасне житло.

Спільно з громадами залучено до співпраці міжнародних партнерів та громадських організацій: 6 донорів для реалізації 9 проєктів (уряд Республіки Польщі, Товариство Червоного Хреста України,

Міжнародний благодійний фонд Safe Path Group, благодійний фонд Baranova 27, GIZ, ГО «Go Friends Save UA»).

- реалізовано: 7 проєктів на 2732 місць
  - м. Львів: 5 модульних містечок на 2560 місць;
  - с. Бортятин: 1 модульне містечко на 40 місць;
  - с. Хоросно: 1 модульне містечко на 132 місця.
- розпочато реалізацію: 3 проєкти на 180 місць
  - м. Дрогобич: 1 каркасний будинок на 70 місць;
  - с. Горішнє: 1 каркасний будинок на 80 місць;
  - м. Соснівка: 1 модульне містечко на 30 місць

#### Житлові комплекси:

В рамках співпраці з Міжнародною фінансовою корпорацією (IFC) та Міжнародною організацією з міграції на Львівщині передбачено реалізацію проєктів з будівництва/реконструкції житла для ВПО квартирного типу.

▪ У рамках проєкту IFC передбачено проведення реконструкції 3-поверхової будівлі багатoproфільного медичного закладу (м. Львів, вул. Замарстинівська 274, корпус Б-3) та створення 53 місць (20 родин) для ВПО, які потребують медичного супроводу. Загальна вартість проєкту 23,2 млн гривень.

▪ У рамках проєкту MOM заплановано будівництво 3 житлових комплексів у Кам'янка-Бузькій та Дрогобицькій громадах, а також реновації житла у місті Старий Самбір, в яких зможе проживати від 1326 до 1668 ВПО (від 442 до 556 квартир), зокрема:

- м. Дрогобич (перехрестя вул.П.Орлика та С.Наливайка) – від 70 до 156 квартир;
- м. Дрогобич (між вул. С.Наливайка та Є.Коновальця) – 236 квартир;
- м. Кам'янка-Бузька (с.Батятичі) – від 96 до 122 квартир;
- м. Старий Самбір - від 40 до 42 квартир (на базі недобудованої лікарні).

Орієнтовна сума коштів, яку передбачено спрямувати на реалізацію вказаного проєкту становить 360 млн гривень.

### Додаток 3

#### Порівняння результатів опитувань досліджень питань щодо ВПО на території Львівської області

	«Повернутись додому: Експрес-картування потреб та очікувань ВПО у Львівській області»	«Оцінювання потреб внутрішньо переміщених осіб у територіальних громадах Львівської області»	«Мультисекторальне дослідження потреб та гуманітарного реагування у Львівській області»	Дотримання соціально-економічних прав ВПО у Львівській області
<b>Дата дослідження</b>	на 03.05.2022	на 05.09.2022	на 30.12.2022	20.10.2023
<b>МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ</b>	Метод опитування: особисті інтерв'ю Географія: вся область Кількість опитуваних: 433 особи	Метод опитування: анкетування Географія: 10 громад області Кількість опитуваних: 1014 осіб	Метод опитування: особисті інтерв'ю Географія: 184 н/п та 5 громад Кількість опитуваних: 1287 осіб	Метод опитування: особисті інтерв'ю Географія: 10 громад області Кількість опитуваних: 122 особи
<b>ЗАГАЛЬНА СТАТИСТИКА</b>	Станом на 3.05.2022 р. офіційно зареєстровано 242 тисячі ВПО, з яких 75 тисяч – діти,	Станом на 15.09.2022 офіційно зареєстровано понад 250 тисяч ВПО, у тому числі:	Станом на 30.12.2022 у Львівській області офіційно зареєстровано 247	Станом на 19.10.2023 офіційно зареєстровано 243 002 осіб з числа ВПО



	110 тисяч – особи працезд. віку, понад 30 тисяч – пенсіонери 8 тисяч – особи з інвалідністю.	160 тисяч – жінки, 90 тисяч – чоловіки, понад 75 тисяч – діти, понад 32 тисячі – пенсіонери близько 9 тисяч осіб з інвалідністю	тисяч ВПО	Працездатні - 116 985 осіб Жінки – 63,5% Чоловіки – 36,5% Діти - 70 881 осіб Пенсіонери - 32 290 осіб
<b>ПРОФІЛЬ РЕСПОНДЕНТА</b>				
Вік	21% - пенсіонери 55% – економічно активне населення (роботодавці, наймані працівники, фрілансери) 16% - віком понад 60 років, середній вік опитаних ВПО – 42 роки	Вікові категорії ВПО достатньо рівномірно розподілені близько 65% - (36-55 років)	-	22% - це люди у віці від 18 до 35 років 48% - у віці від 36 до 55 років 30% - у віці понад 55 років
Стать	жінки - 73%	Жінки - 80%	80% - жінки	Жінки - 81%
Освітній рівень	-	-	-	Вищу освіту мають 42% Середню спеціальну – 46% Повну середню - 11% Неповну середню – 2,5%
Діти	50% опитаних має неповнолітніх дітей	70% проживають з неповнолітніми дітьми, як правило – (1-2) дитини	Середня кількість осіб у сім'ї – 2,7. 52% сімей має неповнолітніх дітей, у т.ч. 55% - одну дитину 13% - більше 1 дитини	58% опитаних має неповнолітніх дітей
– дошкільного віку	20% дошкільного віку			19% дошкільного віку (75% діти відвідують ДНЗ)
– шкільного віку	31% шкільного віку			39% шкільного віку (98% відвідують школу)
<b>ПЕРЕЇЗД</b>				
Звідки Ви переїхали	з Київської області - 27% з Донецької області - 25% з Харківської області - 19%	Харківська, Донецька та Луганська області	Донецька область - 36% Харківська область - 20% Луганська область - 14%	Донецька область - 25% Харківська - 23% Херсонська – 22% Запорізька – 13% Луганська – 8%
Коли Ви прибули	на протязі березня-квітня 2022 року	на протязі березня-квітня 2022 року	-	2% - до 2022 року 88% - прибули у 2022 році 10% - у 2023 році
Чи стосуються Вас – Втрата годувальника – Інвалідність	10% ВПО – особи з інвалідністю	20% осіб - потребують сторонньої допомоги	Особі з інвалідністю: 23% Хронічні захворювання: 34% Проблеми з психіч. здоров'ям: 7%	0% - втрата годувальника Особі з інвалідністю: 8%
Чи зареєстровані офіційно як ВПО	ВПО реєструються офіційно - 76%, а серед чоловіків цей показник – 66%	98% отримали статус ВПО	94% офіційно зареєстровані,	95% офіційно зареєстровані
Чи було пошкоджено / знищено Ваше власне помешкання	6% - житло було повністю знищене 19% - пошкоджене житло 27% - не мали інформації	-	-	35% - втратили житло



внаслідок воєнних дій				
Чи плануєте Ви змінити місце перебування найближчим часом?  Коли плануєте Ви повернутись	25% не можуть визначитись. 40% планують залишитись до можливості повернутися додому. 10% планують залишитись на довгострокову перспективу 17% - повернутися в місце проживання після припинення гострої фази бойових дій 10% - жити тут у довгостроковій перспективі.	80% ще не визначились з перспективою подальшого перебування 4% - повністю облаштувалися на новому місці проживання	6% - намір переїхати протягом наступного місяця 73% - мають намір повернутися до місця проживання коли це дозволить безпекова ситуація.	15% - планують повертатися у найближчій перспективі 7% - планують виїхати в інший регіон України або закордон. 45% планують залишатися у до моменту, коли можна буде повернутися додому. 15% збираються залишитись у на довготривалу перспективу 2% - ніколи не повернуться додому. 85%- називають умовою повернення завершення війни, 21% чекають, коли їм буде, де жити і коли відновиться соціальна інфраструктура.
<b>ЖИТЛО</b>				
Де Ви зараз проживаєте?	58% проживають в місцях колективного проживання (МКП) 42% - в приватному секторі, у т.ч.: друзів чи родичів – 21% 18% - в орендованих приміщеннях – 2% - в готелях 1% - у власних помешканнях	80% проживало у приватному секторі – як правило в орендованих квартирах та у близьких і знайомих  Зважаючи на масові виселення ВПО влітку 2022 року з МКП частка ВПО зменшилась з 20% до 10%.	10% розміщена в МКП	44% ВПО проживають у сільській місцевості 54% - в районних центрах та інших містах 2% - в обласному центрі Львів 64% ВПО проживають в орендованому помешканні 16% - у друзів, родичі чи волонтерів 15% - в МКП 3% - в готелі або хостелі Власне житло має - 0,8%
Чи оплачуєте Ви своє проживання?	-	-	63% (у Львові) платять за оренду житла, в середньому 181 євро/місяць	53% оплачують повністю 21% - оплачують частково 26% - повністю безкоштовно
Наскільки Ви задоволені житлом?	Попри спартанські умови проживання у спеціально обладнаних приміщеннях (школи, спортзали тощо), 64% - задоволені Незадоволених - лише 2%	80% задоволені - мають доступ до всіх побутових послуг (водопостачання, каналізація, приготування їжі, інтернет тощо)	-	58% цілком задоволені нинішнім помешканням або швидше задоволені 16% взагалі не задоволені або швидше не задоволені.



ФІНАНСОВА ТА ІНША ДОПОМОГА				
Яку саме допомогу Ви отримуєте та від кого				93% ВПО отримують допомогу
- Житло	58% - проживають в МКП 10% - в друзів чи родичів	-	42% - проживають в МКП	
- Гроші	26% отримали фінансову допомогу, у тому числі <ul style="list-style-type: none"> <li>75% отримали її від держави,</li> <li>25% - від волонтерів.</li> </ul>	90% отримують держану (грошову) допомогу 45% отримали благодійну грошову допомогу	23% отримали фінансову допомогу	62%
- Їжа	-	80% самостійно забезпечують своє харчування 20% надається допомога з харчуванням, у тому числі: <ul style="list-style-type: none"> <li>50% - з боку волонтерів</li> <li>15% - з боку органів місцевої влади.</li> </ul>	-	74% отримують продукти харчування
- Одяг	-	80% отримали допомогу від благодійних фондів і волонтерів: продукти харчування, одяг та взуття, засоби гігієни.	-	51%
- Психологічна/юридична допомога	-	-	-	20%
Від кого отримуєте допомогу та наскільки нею задоволені – місцевої/держ. влади – міжн. організацій – україн. організацій, волонтерів, родичів, друзів тощо	86% - задоволені отриманою гуманітарною допомогою 3% - не задоволені	90% опитаних отримують держану допомогу 80% - допомогу від благодійних фондів і волонтерів.  Якістю та кількістю допомоги задоволені більше 75%.	4% не отримали допомоги 84% - задоволені допомогою "частково" або "повністю".	<u>Державна/місцева допомога</u> 36% - задоволені 13% - не задоволені <u>Міжнародна допомога</u> 41% - задоволені 11% - не задоволені <u>Допомога україн. фондів, організацій, волонтерів</u> 41% - задоволені 6% - не задоволені
Поточний рівень чистого доходу на місяць	дохід на місяць менше 3 тис. грн - 36% 3-6 тис. грн - 18% 6-12 тис. грн - 14% 12-20 тис. грн - 6% 20-50 тис. грн - 2% більше 50 тис. грн - 1% (відмова відповідати 22%)	65% - «вистарчає на харчування, але купувати одяг та взуття складно» 30% - «ледве зводять кінці з кінцями». 5% - «вистачає грошей на їжу, одяг та можливість щось відкласти та купувати дорогі речі», <u>Основні джерел доходів</u> - державні соціальні виплати - 80% пенсійне забезпечення 35% - власні збереження та допомога близьких (по 14%).	-	66% - менше 6 тис. грн., з них у 21% - менше 3 тис. грн., 30% - від 7 до 20 тис. грн., 2,5% - від 20 до 50 тис. грн 1,6% - понад 50 тис.грн.
Як ви оцінюєте ваше матеріальне становище?	-			48% - не задоволені своїм нинішнім матеріальним становищем респондентів 12% - задоволені .



		- заробітна плата - до 10%		
Задоволення яких потреб є для вас наразі важливим	<u>Найбільш важливі</u> <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ фінансова підтримка,</li> <li>▪ медичні послуги,</li> <li>▪ продукти харчування,</li> <li>▪ потреба в інформації про допомогу</li> </ul> <u>Найменш важливі</u> <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ професійні потреби</li> </ul>	<u>Найбільш важливі</u> <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ соціальні - 60%,</li> <li>▪ психологічні - 40%</li> <li>▪ медичні - 40%</li> <li>▪ освітні - 30%</li> </ul> <u>Найменш важливі</u> <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ культурні послуги – 15%.</li> </ul>	-	<u>Найбільш важливі</u> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. фінансова допомога</li> <li>2. індивідуальне житло</li> <li>3. продукти харчування.</li> </ol> <u>Найменш важливі</u> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. освіта</li> <li>2. юридична допомога</li> <li>3. психолог. підтримка</li> </ol>
Індивідуальне житло	77% - вважають потребу індивідуального житла важливою, 23% - не важливою	-	-	В балах - чим нижчий, тим важливіша потреба) 3,7
Фінансова підтримка	92% вважають фінансову підтримку важливою 8% - не важливою	Більше 60% вважають фінансову підтримку вкрай важливою як сьогодні, так і на перспективу	72% вважають фінансову підтримку важливою (34% вказали на їх невідповідність критеріям для отримання)	2,8
Продукти харчування	93% опитаних вважають підтримку продуктами харчування важливою, 7% - не важливою 76% вважають забезпечення харчуванням важливим 24% - не важливим	-	32% - потреба в доступі до продуктів харчування (основними перешкодами для доступу до продуктів харчування - брак фінансових можливостей та недостатня допомога).	4,5
Медичні послуги	81% опитаних вважає важливим медичну допомогу, 9% - не важливою	-	43% - потреба в медичних товарах 24% - потреба в загальній медичній допомозі 4% - невідкладна медична допомога	5,4
Психологічна/правова підтримка	63% вважають психологічну підтримку важливою, 27% - не важливою	психологічна та правова підтримка є другорядними - 10%	9% - потреба в психологічній підтримці для дорослих: 6% - потреба в психологічній підтримці для дітей	6,8 та 7,2
Освітні можливості для моїх дітей (школа, садочок, гуртки)	79% опитаних вважають продовження навчання дітей важливим, 21% - не важливим	-	12% вказали, що їхні діти не зараховані до освітніх закладів	7,3
<b>ЗАЙНЯТІСТЬ</b>				
Ваш рід занять	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ Роботодавці 5%</li> <li>▪ Наймані працівники 42%</li> <li>▪ Фрілансери 8%</li> </ul>	-	-	29% - пенсіонери, 28% - наймані працівники, 16% - безробітними,

	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ Студенти 8%</li> <li>▪ Пенсіонери 21%</li> <li>▪ Незайняті 6%</li> <li>▪ Домогосподарі 6%</li> <li>▪ Працівники, які перебувають у відпустці по догляду за дитиною чи іншою особою 7%</li> </ul>			<ul style="list-style-type: none"> <li>16% - домогосподарями</li> <li>8% - у декретній відпустці,</li> <li>7% - фрілансери/само зайняті, 3% - студенти</li> <li>1% - підприємці.</li> </ul>	
Чи працевлаштувалися ви на новому місці?	70% економічно-активних респондентів працевлаштувалися 30% - не шукають роботу	21% - працевлаштувалися, у т.ч. - 50% мають постійну роботу	До 24 лютого 2022 року 65% респондентів мали роботу. Після 24 лютого 2022 року 23% з них працевлаштувалися.	30% - працевлаштувалися 70% - не працевлаштувалися	
		Ключові проблем з працевлаштув.: 1) відсутність вакансій за спеціальністю (30%) 2) через вік (18%) 3) низький рівень пропонуваної оплати праці (32%) 12% - при працевлаштуванні не виникало труднощів.	Ключові проблем з працевлаштуванням: пенсійний вік, догляд за іншими членами домогосподарства, відсутність відповідних вакансій та фізична неспроможність працювати		
-Чи перебуваєте в активному пошуку роботи? -Чи зверталися до служби зайнятості?	-	-	-	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ 17% - шукають роботу,</li> <li>▪ 83% - вже знайшли, або працюють віддалено на попередньому місці праці</li> <li>▪ 8% із числа працевлаштованих звертались до служби зайнятості</li> </ul>	
Чи потрібна Вам допомога щодо наступного? - Перекваліфікації - Інших навчальних можливостей - Релокації бізнесу - Відкриття нового бізнесу		<b>Важливо</b>	Більше 70% зазначили, що «не хотіли б отримати іншу професію, пройшовши відповідні курси».	20% повідомили про потребу в допомозі у працевлаштуванні	
	<b>Робота за фахом</b>	<b>69%</b>			<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ допомоги у працевлаштуванні за фахом - 16%</li> <li>▪ перекваліфікації – 15%,</li> <li>▪ інших навчань, курсів – 20%. потреба допомоги у релокації бізнесу - 1%</li> <li>▪ допомоги у створенні нового бізнесу –4%.</li> </ul>
	<b>Перекваліф</b>	<b>48%</b>			
	<b>Релокація бізнесу</b>	<b>45%</b>			
	<b>Відкриття нового бізнесу</b>	<b>42%</b>			
<b>ІНТЕГРАЦІЯ</b>					
Наявність та доступність інформації у місці вашого	84% вважають інформування про наявну допомогу важливим,	90% відзначили низький рівень інформування ВПО з боку органів місцевої влади.	-	49% - інформації або багато, або достатньо. 51% - нестачі інформації або повній	



проживання	16% - не важливим			її відсутності (останніх – 7%).										
Джерела інформації - розсилка органів місцевої влади - розсилка ГО та БФ - соцмережах та вебсайтах Публікацій в ЗМІ	-	Ключові джерела інформування: електронні джерела інформації (70%). інформація від родичів, друзів та сусідів (50%).	-	<ul style="list-style-type: none"> <li>інформація у групах для ВПО в соціальних мережах – 76%.</li> <li>електронна розсилка від органів влади – 31%.</li> <li>сайти та соціальні мережі громад.організацій – 24%.</li> <li>електронна розсилка громад. організацій та фондів – 19%.</li> </ul>										
Наскільки ви почуваетесь частиною місцевої громади	<table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>Важливо</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Інтеграція в громаду</td> <td>68%</td> </tr> <tr> <td>Доступ до церкви</td> <td>64%</td> </tr> <tr> <td>Доступ до гуртків, спорт.секції й</td> <td>65%</td> </tr> <tr> <td>Участь у волонтер. ініціативах</td> <td>72%</td> </tr> </tbody> </table>		Важливо	Інтеграція в громаду	68%	Доступ до церкви	64%	Доступ до гуртків, спорт.секції й	65%	Участь у волонтер. ініціативах	72%	30% х беруть участь у житті громади 70% відчувають себе «гостями», а у деяких громадах цей показник сягає і 90%.	74% повідомили, що відносини між ВПО та приймаючою громадою є "добрими" 7% повідомили, що відносини "погані" 47% повідомили, що необхідно докласти більше зусиль для покращення цих відносин.	<ul style="list-style-type: none"> <li>12% - повною мірою відчувають себе частиною місцевої громади.</li> <li>50% частково відчувають себе частиною місцевої громади, (при цьому 36% такий стан справ влаштовує, 14% хотіли би більшої інтеграції)</li> <li>16% - відчувають себе у громаді сторонніми людьми.</li> </ul>
	Важливо													
Інтеграція в громаду	68%													
Доступ до церкви	64%													
Доступ до гуртків, спорт.секції й	65%													
Участь у волонтер. ініціативах	72%													
Чи відчували/відчуваєте як ВПО дискримінацію у місцевій громаді	-	50% «почувуються в громаді безпечно», 25% було «важко відповісти». 26% тих хто відповів повідомили про упереджене ставлення через статус переселенця	95% зазначили, що між ВПО та приймаючою громадою існувала напруженість у відносинах. Однак з часом ця напруженість зменшується.	52% - ніколи не відчували дискримінацію у місцевих громадах через статус ВПО 31% зіштовхувалися із проявами дискримінації, при чому 2,5% - постійно, ще 11% - часто.										
-Якщо ТАК, деталізуйте, де й за яких обставин зазнали дискримінації	-	На запитання відповіло 14% опитуваних. Основна причина проблеми – мова у таких питаннях як: працевлаштування, оренда житла, соціальні послуги. Також достатньо висока питома вага непорозумінь виникає у побутових відношеннях ВПО з родичами та сусідами – більше 35%.	Мовне питання – основна проблема <ul style="list-style-type: none"> <li>Найбільш згадувані чинники погана поведінка ВПО,</li> <li>небажання ВПО працювати,</li> </ul> Фактори, що сприяють згуртованості - спільна робота, ітеграційні заходи	<ul style="list-style-type: none"> <li>мовне питання (9 респондентів),</li> <li>вороже, неприязне, підозріле ставлення (7 респондентів),</li> <li>булінг у школі (3 респондентів),</li> <li>відмова у працевлаштуванні (2 респондента),</li> <li>приниження, цькування з боку колег по роботі (2 опитаних).</li> </ul>										



Funded by  
the European Union

**erim**  
Equal Rights  
& Independent  
Media



**[ПРОГРАМА  
СТІЙКІСТЬ]**

